

Uloga poduzetničkih potpornih institucija u razvoju poduzetništva u Republici Hrvatskoj

Matić, Luka

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:557505>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-09**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Diplomski sveučilišni studij „Analiza i poslovno planiranje“

**ULOGA PODUZETNIČKIH POTPORNIH INSTITUCIJA U RAZVOJU
PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Student: Luka Matić

JMBAG: 0067513476

Mentor: doc. dr. sc. Mladen Turuk

Zagreb, kolovoz 2019.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Diplomski sveučilišni studij „Analiza i poslovno planiranje“

**THE ROLE OF ENTREPRENEURIAL SUPPORT INSTITUTIONS IN
THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC
OF CROATIA**

Student: Luka Matić

JMBAG: 0067513476

Mentor: doc. dr. sc. Mladen Turuk

Zagreb, kolovoz 2019.

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____

(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, _____

(potpis)

Sažetak

Ovaj rad obuhvaća ulogu poduzetničkih potpornih institucija u razvoju poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Prvi dio rada odnosi se na teorijski aspekt i razvoj poduzetništva kroz povijest. Nakon toga slijedi prikaz pozitivnih i negativnih strana ulaska u poduzetničku aktivnost. Prvi dio rada zaključuje se analizom i ulogom malih i srednjih poduzeća na gospodarstvo Republike Hrvatske.

Nakon uvodnih razmatranja o poduzetništvu i njegovoj ulozi na gospodarstvo, slijedi prikaz poduzetničke infrastrukture. Putem zakonskih regulativa daje se objašnjenje o funkciji i nadležnosti poduzetničke infrastrukture. Nadalje, nakon uvodne podjele poduzetničke infrastrukture na poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije, slijedi objašnjenje navedenog.

U trećem dijelu rada analizirat će se uloga poduzetničkih potpornih institucija na gospodarstvo Republike Hrvatske. Na samom početku prikazat će se povijesni razvoj te geografska rasprostranjenost i struktura poduzetničkih potpornih institucija na području Republike Hrvatske. Zatim će se analizirati funkcija poduzetničkih potpornih institucija te koji su ekonomski učinci na gospodarstvo Republike Hrvatske. Na samom kraju ovog dijela ukazat će se na probleme s kojima se susreću poduzetnici pri iskorištavanju programa i usluga koje nude poduzetničke potporne institucije.

Konačno, posljednji dio rada donosi zaključna razmatranja.

KLJUČNE RIJEČI: poduzetništvo, poduzetnička infrastruktura, poduzetničke zone, poduzetničke potporne institucije, poduzetnička aktivnost, gospodarstvo Republike Hrvatske

Summary

This thesis covers the role of entrepreneurial support institutions in the development of entrepreneurship in the Republic of Croatia. The first part of the thesis refers to the theoretical aspect and the development of entrepreneurship throughout history. This is followed by a presentation of the positive and negative sides of entering an entrepreneurial activity. The first part of the thesis concludes with the analysis and role of small and medium-sized enterprises on the economy of the Republic of Croatia.

After introductory considerations on entrepreneurship and its role in the economy, entrepreneurial infrastructure will be presented. Legislation provides an explanation of the function and competence of the entrepreneurial infrastructure. Further, after the introductory division of entrepreneurial infrastructure into entrepreneurial zones and entrepreneurial support institutions, the following is explained.

The third part of the paper will analyze the role of entrepreneurial support institutions on the economy of the Republic of Croatia. At the beginning, historical development and geographical distribution and structure of entrepreneurial support institutions in the territory of the Republic of Croatia will be presented. Then, the function of entrepreneurial support institutions will be analyzed and what are the economic effects on the economy of the Republic of Croatia. At the end of this section, the problems that entrepreneurs face when using programs and services offered by entrepreneurial support institutions will be highlighted.

Finally, the last part of the thesis provides concluding considerations.

KEYWORDS: entrepreneurship, entrepreneurial infrastructure, entrepreneurial zones, entrepreneurial support institutions, entrepreneurial activity, economy of the Republic of Croatia

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. Poduzetništvo u Republici Hrvatskoj	3
2.1. Teorijski aspekt poduzetništva	3
2.2. Razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj	7
2.3. Prednosti i nedostaci poduzetničke aktivnosti	9
2.4. Ekonomski učinak malih i srednjih poduzeća na gospodarstvo Republike Hrvatske ...	11
3. Poduzetnička infrastruktura	18
3.1. Poduzetnički centri i poduzetničke zone	19
3.2. Znanstveno-tehnološki parkovi	23
3.3. Poduzetnički inkubatori	25
3.4. Razvojne agencije i centri kompetencije	29
4. Poduzetničke potporne institucije kao pokretači gospodarstva Republike Hrvatske	30
4.1. Razvoj poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj	30
4.2. Rasprostranjenost i struktura poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj	32
4.3. Perspektive i učinak djelovanja poduzetničkih potpornih institucija na gospodarstvo Republike Hrvatske	39
4.4. Prepreke razvoja poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj	44
5. Zaključak	46
Popis literature:	48
Popis tablica	50

1. Uvod

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet i cilj diplomskog rada je na temelju znanja stečenih na preddiplomskom i diplomskom studiju analizirati problematiku poduzetništva i poduzetničkih potpornih institucija kao ključnih pokretača suvremenog gospodarstva. Predmet rada je analiza stanja poduzetništva u Republici Hrvatskoj na temelju kvantitativnih i kvalitativnih čimbenika. Osnovni cilj rada je prikazati ulogu poduzetničkih potpornih institucija te u kolikoj mjeri takve institucije pomažu razvoju hrvatskog gospodarstva.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

S obzirom na predmet ovog rada, većina podataka preuzimat će se iz različitih sekundarnih izvora. Dijelovi vezani uz definicije, karakteristike te razvoj poduzetništva preuzimat će se iz različite domaće i strane stručne literature. Osim toga korišteni su i znanstveni članci na tu temu, osobito na tematiku o poduzetničkim potpornim institucijama. U okviru istraživanja provedenih u Republici Hrvatskoj koristit će se i podaci preuzeti s različitih internetskih stranica poput internetskih stranica Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta, raznih poduzeća, Europske komisije te s portala Fininfo. U okviru istraživanja koristit će se sljedeće metode: metoda indukcije, dedukcije, analize te metoda sinteze. Metoda indukcije koristit će se pri analizi pojedinačnih slučajeva koji vode do zaključka o općem sudu. Metodom dedukcije bit će objašnjene činjenice i zakoni, tj. zakonski okvir poduzetničkih potpornih institucija. Metodom analize raščlanit će se složeni pojmovi i zakoni na jednostavnije dijelove i elemente. Metodom sinteze prikazat će se poveznica između teorijskog znanja i primjera iz prakse.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen u pet poglavlja.

U prvom poglavlju su definirani predmet i ciljevi rada, zatim je razjašnjen metodološki pristup izradi te je prezentiran sadržaj i struktura rada.

U drugom poglavlju biti će prikaz poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Na samom početku poglavlja će biti dane definicije poduzetništva. Također će se prikazati i vrste i karakteristike poduzetništva kako bi se lakše razumjela sama bit poduzetništva i poduzetničke aktivnosti. Nakon toga slijedi kratki prikaz povijesnog razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj, kao što će se i prikazati najznačajniji hrvatski teoretičari ekonomske misli. Zatim slijede zaključci o prednostima i nedostacima ulaska u poduzetničku aktivnost. Na samom kraju poglavlja analizirat će se o ekonomskim učincima malih i srednjih poduzeća na hrvatsko gospodarstvo.

Treće poglavlje početak je analize poduzetničkih potpornih institucija kao sastavnog dijela poduzetničke infrastrukture. U ovom poglavlju osnovni cilj je definirati poduzetničku infrastrukturu na temelju propisanih zakona. Kroz hrvatske zakonske propise želi se utvrditi osnovna svrha te karakteristike poduzetničke infrastrukture. Posebice se to odnosi na poduzetničke centre, poduzetničke zone, znanstveno-tehnološke parkove, poduzetničke inkubatore, razvojne agencije te na centre kompetencije.

U četvrtom poglavlju razmatrat će se na koji način poduzetničke potporne institucije potiču razvoj gospodarstva Republike Hrvatske. Na početku poglavlja prikazat će se razvoj poduzetničkih potpornih institucija. Zatim će se prikazati njihova teritorijalna rasprostranjenost i struktura. Nakon toga će se na konkretnim primjerima prikazati kako poduzeća koriste poduzetničke potporne institucije za razvoj svojih poduzeća te kolike koristi od toga ima cjelokupno hrvatsko gospodarstvo. Na kraju ovog poglavlja objasnit će se na kakve prepreke nailaze poduzetničke potporne institucije te koje su njihove slabosti.

Na samom kraju slijede zaključna razmatranja.

2. Poduzetništvo u Republici Hrvatskoj

2.1. Teorijski aspekt poduzetništva

U suvremenom svijetu poduzetništvo ima ključnu ulogu u razvoju nacionalnih gospodarstava. Iako se poduzetništvo sve više razvija u modernijem vremenu, počeci poduzetništva se javljaju i u ranijim povijesnim razdobljima. U ekonomskoj teoriji je mnoštvo definicija poduzetništva i poduzetnika. Brojni ekonomski teoretičari su se bavili tematikom poduzetništva. Teško je jednoznačno odrediti što je poduzetništvo. U nastavku će biti prikazane neke od najznačajnijih definicija poduzetništva.

U ekonomskoj teoriji poduzetništvo se definira kao ukupnost poduzetnikovih inovacijskih, organizacijskih, usmjeravajućih, upravljačkih i nadzornih sposobnosti. Poduzetništvo je proces stvaranja vrijednosti ujedinjavanjem jedinstvene kombinacije resursa u svrhu iskorištavanja prilike.¹ Glavni cilj poduzetništva je stvoriti nove vrijednosti pokretanjem i razvojem novih poduzeća. Poduzetništvo je proces stvaranja nečeg novog, vrijednog, posvećujući potrebno vrijeme i trud, te pretpostavljajući prateće financijske, psihičke i socijalne rizike.²

Poduzetništvo se nalazi u svim segmentima ljudskog djelovanja. Uključeno je u sve djelatnosti koje su usmjerene na proizvodnju, ulaganja, stvaranja novih proizvoda, novih potrošača, širenja na nova tržišta, otkrivanje i usavršavanje novih proizvodnih procesa i novih tehnologija, a posebice je važna uloga poduzetništva za vremena krize, neizvjesnosti i društvenih promjena.

Prema Šošiću, poduzetništvo je način gospodarskoga djelovanja u kojem kako, što i za koga stvoriti, te na tržištu realizirati, odlučuje poduzetnik, koji ulazi u posao na svoj trošak i rizik s nadom u dobitak u cilju dostizanja pravedne zarade i časnoga bogaćenja.³ Siropolis ističe da je poduzetništvo nadahnuće idejom, borba muškarca i žene s premoćnim okolnostima i zadovoljstvo koje slijedi iz uspjeha na vlastitom putu.⁴

U suvremenom gospodarstvu u kojemu je osnovna zadaća poslovnih subjekata uočavati i otkrivati nove mogućnosti i stvarati šanse u promjenjivoj okolini, informacije, komunikacije, znanje i poduzetništvo postaju temeljni resursi i nositelji tehnološkoga, ekonomskog i

¹ Škrtić, M. (2006) *Poduzetništvo*, Zagreb: Sinergija, str. 1.

² Stokes, D. et. al. (2010) *Entrepreneurship*, Cengage Learning EMEA, str. 1.

³ Šošić, H. (1995) *Poduzetništvo*, Zagreb: Birotehnika, str. 9.

⁴ Siropolis, N. C. (1995) *Menadžment malog poduzeća*, Zagreb: Mate, str. 19.

društvenog razvoja. U tom smislu ekonomska teorija ističe poduzetništvo kao kamen temeljac gospodarskog sustava i gospodarskog razvoja, a promatra ga i kao poseban proizvodni faktor. Zadatak mu je da na najpovoljniji način kombinira i koordinira proizvodne faktore i tako maksimizira čisti profit.⁵ Glavna obilježja poduzetništva su neizvjesnost, financijski rizik, eksperimentiranje, traganje i istraživanje.⁶

Poduzetništvo je širok pojam i nalazi se u svim djelatnostima te ne čudi što su se kroz povijest mnogi ekonomski teoretičari bavili problematikom poduzetništva. U nastavku će biti prikazane definicije poduzetništva najpoznatijih teoretičara ekonomske misli.

U ekonomskoj teoriji se Richarda Cantillona navodi kao prvog teoretičara poduzetnika i poduzetništva i to prije svega zbog upozoravanja na poduzetnički rizik koji je do danas ostao osnovnom odrednicom poduzetništva. Cantillon ne definira poduzetništvo izravno niti cjelovito, ali prikazuje što rade pojedini poduzetnici: prijevoznici dovoze namirnice iz sela u grad; trgovci ih kupuju i prodaju građanima; manufakturst kupuje vunu i proizvodi sukno i tako dalje, a svi nastoje postići višu, ali neizvjesnu cijenu. Zbog neizvjesnosti tržišta te zbog rizika može se dogoditi da poduzeća budu unosna ili pak da bankrotiraju.⁷

Jean Baptiste Say je poznat po doprinosu ekonomskoj misli postavljanjem koncepta poduzetnika i poduzetništva koji je neovisan o klasičnoj ekonomskoj znanosti. Say navodi da poduzetništvo nikako nije ograničeno samo na ekonomsku sferu već na cijelu ljudsku djelatnost.⁸

Alfreda Marshalla se smatra utemeljiteljem neoklasične teorije firme. Za Marshalla je poduzetništvo slobodna djelatnost po izboru poduzetnika, ali upozorava da u okviru izabrane aktivnosti i njezine realizacije mora biti više smotrenosti i samopouzdanja.⁹

Prema Schumpeteru poduzetništvo je kao stvaranje inovacija. Inovacije ne ostaju izolirani događaji i nisu ravnomjerno raspoređene kroz vrijeme. Upravo suprotno, imaju tendenciju stvaranja klastera, skupnog pojavljivanja, jednostavno zato što poduzeća slijede put uspješnih inovacija. Josepha Schumpetera se smatra ocem poduzetništva.¹⁰

⁵ Škrtić, M. et. al. (2011) *Poduzetništvo*, Zagreb: Sinergija, str. 1.

⁶ Kolaković, M. (2006) *Poduzetništvo u ekonomiji znanja*, Zagreb: Sinergija, str. 2.

⁷ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 2.

⁸ Ibid., str. 2.

⁹ Ibid., str. 3.

¹⁰ Ibid., str. 3.

Peter Drucker smatra da je poduzetništvo stvaranje novog tržišta i novog potrošača kao što je to učinio McDonald's s definiranjem vrijednosti svoga finalnog proizvoda.¹¹ Drucker smatra da su poduzetnici inovatori te da je inovacija specifičan instrument poduzetništva. Naime, Drucker kaže da inovacijama resursi dobivaju nove sposobnosti stvaranja bogatstva i inovacijom zapravo i stvaramo resurse. Nadalje, Drucker u svome djelu *Inovacije i poduzetništvo* razlaže sustavnu inovaciju kao praćenje sedam izvora uspješne inovacije, a izvori o kojima govori su: neočekivano, nepodudarnost, inovacija koja se temelji na potrebama procesa, promjene u ustrojstvu industrije ili tržišta, demografski pokazatelji, promjene u shvaćanjima, ponašanju i mišljenju te nove spoznaje.¹² Prema Auletu, inovacija je zbroj izuma i komercijalizacije.¹³

Prema Druckeru, poduzeća su, kao i institucije javnih službi, organi društva. Ne postoje zbog sebe samih, već da bi ispunili određenu društvenu svrhu i zadovoljili specifične potrebe društva, zajednice ili pojedinca.¹⁴ U današnjem vremenu sve jače konkurentske borbe poduzećima nije bilo nikad teže opstati na tržištu. Mnoštvo je proizvoda i usluga kojima se želi privući potrošače i upravo u tom segmentu inovacije imaju ključnu ulogu. Poduzeća moraju biti inovativna i kreativna u stvaranju novog proizvoda te moraju napraviti detaljnu analizu o potrebama i preferencijama potrošača. Inovacije utječu i na povećanje produktivnosti i konkurentnosti.

Nicholas Siropolis definira poduzetništvo kao nadahnuće idejom, borbu muškaraca i žena s premoćnim okolnostima i zadovoljstvom koje slijedi iz uspjeha na vlastitom putu.¹⁵

Budući da do danas nema jedinstvene definicije poduzetništva, tradicionalni koncepti poduzetništva ukazuju na tri metodološka pristupa poduzetništvu, a to su:

1. personalni
2. neoklasični
3. sociokulturni

Personalni pristup predstavlja poduzetništvo kao djelatnost ljudi s posebnim psihološkim svojstvima. Pod posebnim psihološkim svojstvima ističu se kreativnost, inovativnost, samouvjerenost, fleksibilnost, sposobnost predviđanja, potreba za postignućem, akcijska

¹¹ Ibid., str. 3.

¹² Drucker, P. (1985) *Inovacije i poduzetništvo*, Zagreb: Globus, str. 37.

¹³ Aulet, B. et. al. (2015) *Disciplinirano poduzetništvo: 24 koraka do uspješnog startupa*, Zagreb: Mate, str. 8.

¹⁴ Drucker, P. (2005) *Najvažnije o menadžmentu*, Zagreb: M.E.P. Consult, str. 23.

¹⁵ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 3.

usmjerenost.¹⁶ Inovativnost je najopćenitija i najupečatljivija značajka poduzetnika. Obuhvaća kreiranje i uvođenje promjene, razvoj i primjenu novih proizvoda, usluga, procesa, postupaka i novih rješenja. Gospodarski razvoj određene nacionalne ekonomije funkcionalno je ovisan o inovativnosti poslovnih ljudi i njihove spremnosti ulaganja u nove poslovne pothvate.

Neoklasični pristup prikazuje poduzetništvo kao djelatnost ljudi čiji je osnovni cilj optimizacija inputa u cilju maksimiziranja outputa, odnosno profita. Neoklasični pristup svoje znanstvene premise bazira na racionalnom ponašanju i potpunoj informiranosti o tržišnim procesima i kao takva potpuno isključuje neizvjesnost koja je po mnogim ekonomistima jedna od neizostavnih elemenata poduzetništva.¹⁷

Socio-kulturni pristup ističe sklonost poduzetništvu kao posljedicu spleta društvenih odnosa i okolnosti. Poduzetništvo tretira kao ekonomsku djelatnost koja u okviru socio-kulturnih institucija efikasno koristi prirodne, društvene i ekonomske potencijale.¹⁸

Niti jedan od navedenih pristupa nije se uspio oduprijeti znanstvenim ni stručnim kritikama. Svaki od navedenih pristupa uspio je tek djelomično objasniti pojedine aspekte poduzetničkih aktivnosti ili poduzetničkih sklonosti. Može se zaključiti da je poduzetništvo transdisciplinarni fenomen u kojem se isprepliće velik broj ekonomskih i neekonomskih čimbenika upotpunjujući sliku o poduzetniku kao agentu promjena, odnosno poduzetništvu kao ekonomskoj djelatnosti stvaranja novog, drugačijeg, boljeg, i poduzetništvu kao potencijalnoj znanstvenoj disciplini.¹⁹

U današnjem vremenu sve je veći trend rasta broja malih poduzeća i samim time dolazi do sve jače konkurencije na tržištu. Tehnološke promjene dovode do toga da velika poduzeća postaju nesposobna za brzu i fleksibilnu reakciju na tržišne promjene te implementiranje inovacija u poslovnu praksu. Tržišne promjene dovode do promjena u organizacijskoj strukturi poduzeća. Poduzeća se sve više okreću strateškim udruživanjima s drugim poduzećima. Pod utjecajem takvih promjena u poduzetništvu se danas razlikuju dva pravca razvoja, a to su individualno i korporativno poduzetništvo.²⁰

Individualno (pojedinačno) poduzetništvo vežemo za mala i srednja poduzeća, pri čemu je poduzetnik istodobno vlasnik poduzeća, upravljač poduzećem i nositelj rizika poslovanja.

¹⁶ Škrtić, M. (2002) *Osnove poduzetništva*, Zagreb: Mikrorad d.o.o., str. 36.

¹⁷ Škrtić, M.: op. cit., str. 36.

¹⁸ Ibid., str. 37.

¹⁹ Ibid., str. 37.

²⁰ Kolaković, M.: op. cit., str. 15.

Individualno poduzetništvo utječe na razvoj gospodarstva zato što povećava konkurenciju i efikasnost privređivanja, omogućuje povećanje zaposlenosti, tehnološki razvoj te primjenu inovacija.²¹

Korporativno poduzetništvo (intrapoduzetništvo) vežemo uz velika poduzeća. Unutar takvih poduzeća razdijeljene su funkcije upravljanja, vlasništva i snošenja rizika. Nosioci poduzetničkih aktivnosti su menadžeri s poduzetničkim sklonostima.²²

2.2. Razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj

Poduzetništvo se kao djelatnost razvilo između 12. i 15. stoljeća. U počecima je obuhvaćalo trgovinu, kreditne i mjenjačke poslove, brodarstvo, ali i osvajanje novih područja. Osnovni tipovi poduzetnika u to vrijeme su bili gusari, feudanci, činovnici, trgovci i obrtnici. Prva trgovačka poduzeća se javljaju u 12. stoljeću u Italiji, a od kraja 14. stoljeća se javljaju udruženja koja su imala poslovni oblik sličan današnjim trgovačkim društvima. Poduzeće kao gospodarski subjekt nastalo je osamostaljivanjem privredne aktivnosti od poduzetnikova domaćinstva. Kao tipičan masovni fenomen poduzeće se javlja tek u 15. stoljeću.²³

Tek u 18. stoljeću dolazi do specijalizacije na području trgovine i posebno odvajanje bankarskih poslova. U velikim korporacijama dolazi do razdvajanja funkcije vlasništva od funkcije upravljanja, pri čemu funkciju upravljanja preuzimaju menadžeri i tehnostukture. Tržišna konkurencija, razvoj znanosti, tehnike i tehnologije omogućava porast profita i dovodi do stvaranja multinacionalnih kompanija i drugih organizacijskih oblika koji postaju simbolima današnjeg kapitalizma. Stoga u poslovnim korporacijama suvremenog društva individualnog poduzetnika zamjenjuje u funkciji upravljanja korporativni menadžer.²⁴

Paralelno s razvojem ekonomske teorije o poduzetništvu u Svijetu i Europi, i na području današnje Republike Hrvatske se javljaju prvi počeci razvoja poduzetništva.

I na hrvatskom tlu su djelovali ugledni ekonomski teoretičari. Važan doprinos razvoju ekonomske misli dali su svojim analizama trgovine i poslovanja.

²¹ Ibid., str. 16.

²² Ibid., str. 16.

²³ Ibid., str. 26.

²⁴ Ibid., str. 27.

Posebna uloga i značenje pripadaju Benediktu Kotruljeviću koji je 1458. godine napisao prvu sistematsku raspravu o trgovini. U svom djelu *O trgovini i savršenom trgovcu* bavi se proučavanjem trgovine, ali i trgovca kao osobe. U Kotruljevićevo vrijeme trgovina je bila povezana s rizičnim poslovnim pothvatima, a neki od problema s kojima su se trgovci susretali u to doba bile su avanture na prekomorskim putovanjima, nesreće na moru, nesigurnost kopnenih putova, loša organizacija nabave i neizvjesnost prodaje. Kotruljević pokušava istaći vrline dobrog gospodarstva i savršenog trgovca. Njihove karakteristike se mogu prenijeti i danas na opis uzornog ponašanja suvremenih poslovnih ljudi u poslovnim pothvatima.²⁵ Kotruljević također u svom djelu ističe da savršeni trgovac mora poštovati moralna načela u poduzetničkim pothvatima jednako tako kao što ta ista načela primjenjuje u odnosima sa svojom obitelji i suradnicima.²⁶ Iako Kotruljević ne upotrebljava naziv poduzetnik, njegov savršeni trgovac u potpunosti odgovara pojmu poduzetnika u smislu moderne teorije.²⁷

Blaž Lorković je najistaknutiji hrvatski ekonomski pisac 19. stoljeća. On se zalagao za populariziranje ekonomske znanosti. U svom najpoznatijem djelu *Počela političke ekonomije* sustavno izlaže temeljna gospodarska načela i pojmove. Prema Lorkoviću, za razvoj poduzetništva su najvažniji promicanje proizvodnje, obitelji, obuka te poduzeće ili organizacija proizvodnje.²⁸ Lorković poduzetnika definira kao osobu koja sjedinjuje potrebne proizvodne čimbenike i njima upravlja u cilju dobiti, svjesno preuzimajući rizik koji ta proizvodnja može donijeti. Nositeljem poduzetništva smatra pojedinca, jer je njegov uspjeh rezultat dobro odabrana posla, znanja, napornog rada i upornosti.²⁹

Eugen Kvaternik ne daje konkretnu definiciju poduzetnika ni poduzetništva, ali se iz njegovog opisa i uloge obrta i obrtnika mogu prepoznati obrtnička poduzetnička obilježja.³⁰

Drago Gorupić ističe da su osnovne aktivnosti poduzetništva sljedeće:

- organizacija proizvodnje i poslovanja
- inovacije, razvoj i poboljšanje
- borba i suradnja s radnicima
- borba i suradnja na tržištu robe i kapitala

²⁵ Kolaković, M.: op. cit., str. 13.

²⁶ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str.4.

²⁷ Kolaković, M.: op. cit., str. 13.

²⁸ Ibid., str. 13.

²⁹ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str.4.

³⁰ Ibid., str. 4.

- uređivanje odnosa s državom i s neposrednom društvenom i prirodnom okolinom.³¹

Sve navedene misli i doprinos treba shvatiti s obzirom na vrijeme i prilike u kojima su nastali, ali jednako tako možemo zaključiti da je hrvatska ekonomska misao, povijesno gledano, bila u rangu svjetskih razmišljanja i pridonosila razvoju ekonomske teorije.³²

2.3. Prednosti i nedostaci poduzetničke aktivnosti

U suvremenom svijetu sve više pojedinaca razmišlja o pokretanju vlastitog poduzeća te smatra da će na taj način zaraditi više novaca i da će biti sretniji, nego da rade u velikom poduzeću. Razloga za pokretanjem vlastitog poduzeća je mnogo te će u nastavku biti prikazane najznačajnije prednosti i nedostaci takvog pothvata.

Prednosti osnivanja novoga gospodarskog subjekta su:

- neovisnost
- financijske mogućnosti
- sigurnost posla
- obiteljsko zapošljavanje
- izazovi³³

Jedna od prednosti pokretanja vlastitog poduzeća je stjecanje kontrole nad vlastitom sudbinom budući da posjedovanje poduzeća pruža poduzetniku slobodu i mogućnost postizanja svojih ciljeva.³⁴ U današnje vrijeme sve više pojedinaca ne želi raditi za druge, nego žele pokrenuti nešto svoje, odnosno žele biti sami svoj šef. Međutim, pokretanje vlastitog poslovanja sa sobom nosi i određene rizike s kojima se pojedinci moraju nositi.

Jedan od važnih razloga osnivanja vlastitog poduzeća je i mogućnost ostvarivanja veće zarade od pokretanja vlastitog poslovanja, nego što bi zaradio radeći za neko drugo poduzeće.

Za Horvata i Kovačića jedna od prednosti je i mogućnost zapošljavanja članova vlastite obitelji. Rad sa svojom djecom omogućuje stvaranje dulje tradicije obiteljskog posla. Suradnja članova

³¹ Ibid., str. 5.

³² Ibid., str. 5.

³³ Horvat, Đ. et. al. (2004) *Menadžment u malom poduzetništvu*, Zagreb: Cera Prom d.o.o., str. 24.

³⁴ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 33.

obitelji pozitivno djeluje na moral zaposlenika jer vlada veliko međusobno razumijevanje i poštovanje.³⁵ Često su vlasnici malih poduzeća najcjedeniji članovi svojih zajednica. Mala poduzeća svoje poslovanje temelje prvenstveno na povjerenju i obostranu poštenju, a njihovi vlasnici uživaju povjerenje i priznanje svojih potrošača. Vitalna uloga u poslovnim sustavima i značajan utjecaj na razvoj cjelokupne nacionalne ekonomije još su jedna nagrada za poduzetnikov rad.³⁶

Također, kod pokretanja vlastitog poduzeća poduzetnici moraju biti svjesni rizika i neizvjesnosti koje donosi takav poduzetnički pothvat. Poduzetnici uživaju u osjećaju samostalog razvoja te su sami odgovorni za uspjeh ili neuspjeh. Ta spoznaja im pruža veliko psihološko zadovoljstvo.³⁷ Dok mnogi ljudi svoj posao smatraju dosadnim, neizazovnim i neuzbudljivim, većina poduzetnika na posao i igru gleda kao na sinonime. Poduzetnik svoje poduzeće rabi kao instrument vlastita samoispunjenja jer posjedovanje poduzeća izaziva sve poduzetnikove vještine, sposobnosti i kreativnost.³⁸

Iako su prednosti osnivanja vlastitog poduzeća mnoge, također postoje i određeni rizici. U nastavku su prikazani određeni nedostaci osnivanja vlastitog poduzeća:

- nesigurnost dohotka
- rizik gubitka uloženoga kapitala
- nedefinirano radno vrijeme i naporan rad
- niska kvaliteta života za vrijeme uspostavljanja poslovanja
- visoka razina stresa
- neograničena odgovornost
- obeshrabrenje³⁹

Otvaranje i vođenje poduzeća ne pruža jamstva poduzetniku da će zaraditi dovoljno novca za preživljavanje. Na početku poslovanja poduzetnici se često susreću s financijskim teškoćama. Razlog tome je nepostojanje redovitog dohotka i posljednje mjesto na listi plaćanja.

Prema istraživanjima Agencije za poduzetništvo Sjedinjenih Američkih Država, 34% novih poduzeća bankrotira unutar prve dvije godine, 50% prestaje s poslovanjem unutar četiri godine,

³⁵ Ibid., str. 25.

³⁶ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 33.

³⁷ Horvat, Đ. et. al.: op. cit., str. 27.

³⁸ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 33.

³⁹ Ibid., str. 34.

60% unutar šest godina. Zatvaranje poduzeća osim financijskih posljedica, za vlasnika donosi i emocionalne posljedice.⁴⁰

Zbog stalnih tržišnih promjena te raznolikih potrošačkih potreba poduzetnik mora biti spreman na borbu s konkurencijom. U malim poduzećima poduzetnik u pravilu odlučuje o brojnim segmentima poslovanja. Širok raspon odlučivanja u velikoj mjeri povećava odgovornost. Rizik propadanja je velik jer poduzetnik raspolaže oskudnim organizacijskim resursima te vrlo teško ublažava neuspjele poslovne poteze. Gospodarska recesija može pogubno utjecati na poslovanje malih gospodarskih subjekata bez obzira na zalaganje i kvalitetno odlučivanje poduzetnika. Prema istraživanjima najveći broj propasti poduzeća uzrokovan je menadžerskim neiskustvom i nestručnošću.⁴¹ Većina poduzetnika se u poslovanju susreće s brojnim problemima za čije rješavanje nema dovoljno znanja. Donesene odluke direktno utječu na uspjeh ili neuspjeh poduzeća, ali i sudbinu svih ljudi uključenih u poslovanje. Pokretanje poslovanja zahtijeva iznimnu posvećenost, disciplinu i upornost.⁴² Poduzetnicima najviše brige zadaje ekonomski faktor, koji se kvalificira kao najsloženiji društveni činitelj koji ima utjecaja na njihovo poduzetničko poslovanje, aktivnosti i na ukupnu djelatnost.⁴³

Osnivanje poduzeća i uspostavljanje poduzeća znači da poduzetnik neće imati definirano radno vrijeme. Za poduzetnika ne postoji radno vrijeme od osam sati, već on često mora raditi i preko deset sati na dan, svaki dan u tjednu. Vođenje vlastita poduzeća može biti pozitivno iskustvo, no istodobno i vrlo stresno. Većina poduzetnika u svoje poduzeće ulaže znatne količine kapitala. Kapital se često temelji na cjelokupnoj imovini poduzetnika. Propast poduzeća neće biti samo financijski, već i psihološki šok za poduzetnika zbog čega će poduzetnik biti pod velikim stresom.

2.4. Ekonomski učinak malih i srednjih poduzeća na gospodarstvo Republike Hrvatske

U suvremenom gospodarstvu poduzetništvo je postalo jedan od glavnih pokretača razvoja neke nacionalne ekonomije. Također, poduzetništvo i u Republici Hrvatskoj ima ključnu ulogu u razvoju gospodarstva, a osobito se to odnosi na mala i srednja poduzeća koja čine najveći udio

⁴⁰ Ibid., str. 34.

⁴¹ Horvat, Đ. et. al.: op. cit., str. 27.

⁴² Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 34.

⁴³ Leburić, A. (2004) *Profil poduzetnika u Hrvatskoj*, Split: Naklada Bošković, str. 67.

u ukupnom broju poduzeća. U nastavku će biti prikazana struktura poduzetništva u Republici Hrvatskoj te će biti dani kriteriji za definiranje malih i srednjih poduzeća.

Mala poduzeća su okosnica gospodarstva Europske unije. Ključan su izvor radnih mjesta i imaju pozitivan učinak na cjelokupno gospodarstvo. Mala poduzeća čine 99% ukupnih poduzeća u europskom gospodarstvu.⁴⁴ U Republici Hrvatskoj su se tek prelaskom u tržišno gospodarstvo sustavnije afirmirali mali gospodarski subjekti. Poduzetnička i menadžerska karijera postaju dijelom sustava društvenih vrijednosti.⁴⁵ Kriteriji za razvrstavanje subjekata u sektoru malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj definirani su Zakonom o računovodstvu i Zakonom o poticanju razvoja malog gospodarstva.⁴⁶ Prema Zakonu o računovodstvu poduzetnici se dijele na male, srednje i velike s obzirom na iznos ukupne aktive, iznos prihoda te prosječan broj radnika tijekom poslovne godine.

Tablica 1 Kriteriji za razvrstavanje poduzetnika prema Zakonu o računovodstvu

	Ukupna aktiva (HRK)	Prihod (HRK)	Broj zaposlenih
Mali	32.500.000	65.000.000	50
Srednji	130.000.000	260.000.000	250
Veliki	>130.000.000	>260.000.000	>250

Izvor: Izrada autora prema podacima iz Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture> (15.7.2019.)

Da bi kriteriji bili zadovoljeni, mali i srednji poduzetnici ne smiju prelaziti dva od tri navedena kriterija, dok se velikim poduzetnicima smatraju oni koji prelaze dva od navedena tri kriterija.

S obzirom na veličinu poduzeća, Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva razlikuje mikro, male i srednje subjekte malog gospodarstva.

⁴⁴ European Commission (2000) European Charter for Small Enterprises, Brussels

⁴⁵ Horvat, Đ. et. al.: op. cit., str. 18.

⁴⁶ <http://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj/> (3.7.2019.)

Tablica 2 Kriteriji za razvrstavanje poduzetnika prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva

	Ukupna aktiva (EUR)	Prihod (EUR)	Broj zaposlenih
Mikro	2.000.000	2.000.000	<10
Mali	10.000.000	10.000.000	10-49
Srednji	>10.000.000	>10.000.000	>50

Izvor: Izrada autora prema podacima iz Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture> (15.7.2019.)

Subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje samostalno i trajno obavljaju dopuštenu djelatnost radi ostvarivanja dobiti, odnosno dohotka na tržištu. Neovisnost u poslovanju prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva znači da druge fizičke ili pravne osobe koje ne udovoljavaju kriterijima iz stavka 1. ovog članka, pojedinačno ili zajednički nisu vlasnici više od 25% udjela u vlasništvu ili pravu odlučivanja u subjektu malog gospodarstva.⁴⁷

Država ima izrazitu ulogu u razvoju poduzetništva. Država pomoću svojih ekonomskih politika i zakonodavstva regulira tržišno natjecanje te pomoću raznih poticaja i subvencija potiče poduzetničku aktivnost. Poduzetničkom aktivnošću potiče se razvoj gospodarstva i i pridonosi se stvaranju ekonomije blagostanja.⁴⁸ Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta izdalo je Strategiju razvoja poduzetništva za razdoblje od 2013. do 2020. godine. Strategija je donešena u skladu s Ekonomskim programom Republike Hrvatske 2013. godine s ciljem jačanja poduzetničkog potencijala i unapređenja kulture poduzetništva. U Strategiji se navodi da će poduzetništvo i gospodarstvo, kako Republike Hrvatske tako i Europske unije, dugoročno napredovati samo ako veliki broj hrvatskih građana prepozna poduzetništvo kao atraktivnu opciju. Ostvarivanje ciljeva Strategije doprinijet će realizaciji vizije malog gospodarstva koja se želi ostvariti u budućnosti, a koja se može opisati kao: konkurentno i ravnomjerno razvijeno malo gospodarstvo Republike Hrvatske, koje se temelji na rastućem broju uspješnih poslovnih subjekata, kontinuiranom povećanju izvoza, visokom stupnju inovacija, kvalitetno

⁴⁷ Horvat, Đ. et. al.: op. cit., str.18.

⁴⁸ Gregorić, M. et. al. (2018) Važnost inovacija i poduzetništva za ekonomski razvoj Republike Hrvatske. *Obrazovanje za poduzetništvo* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/196926> (6.9.2019)

obrazovanom, fleksibilnom menadžmentu, inovativnom proizvodnom procesu, povoljnom poslovnom okruženju i olakšanom pristupu financijskim i ostalim instrumentima kako bi se održale povoljne stope rasta te dostigli najviši standardi Europske unije.⁴⁹

Sektor malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj potpuno je usklađen s istim sektorom u EU-27. Međutim, gustoća malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj čini samo 7% gustoće u Europskoj uniji. Republika Hrvatska još nije uspjela dostići stopu rasta malog gospodarstva koja bi se mogla usporediti s onom u Europskoj uniji te ima višu stopu zatvaranja poduzeća. Prema istraživanjima, nešto više od polovine subjekata malog gospodarstva posluje u sklopu uslužnog sektora. Za zemlju s malim domaćim tržištem nužno je istaknuti važnost prerađivačke industrije, koja je glavni izvor izvoza. Treba se usmjeriti na povećanje izvoza kako bi se smanjio postojeći deficit trgovinske bilance u sektoru malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj.⁵⁰ Europska komisija prema svojoj Strategiji za 2020. godinu predviđa socijalno tržišno gospodarstvo za Europu. Cilj Europske komisije je pretvoriti Europsku uniju u održivo gospodarstvo s visokim stupnjem zaposlenosti, produktivnosti i socijalne kohezije.⁵¹ Također, Europska unija sve više potiče učenje o poduzetništvu od najranijih dana, odnosno da se u školama i na sveučilištima potiče poduzetnički način razmišljanja kako bi se mladi ljudi lakše upuštali u poduzetničku aktivnost.⁵²

Nadalje, analiza je pokazala vrlo nisku razinu ulaganja hrvatskih subjekata malog gospodarstva u istraživanje i razvoj te kako se samo jedna trećina subjekata malog gospodarstva bavi inovacijama. Strategijom se to želi poboljšati, s obzirom da se na globalnom tržištu pridaje važnost visokotehnološkim proizvodima visoke dodane vrijednosti i znanjem intenzivnim djelatnostima. Istraživanje je također pokazalo kako u Republici Hrvatskoj postoji negativno stajalište prema samozapošljavanju. U istraživanju se ističe da je 54% onih koji ga smatraju poželjnim dok 80% ne vjeruje da je ono izvedivo. Također, nedovoljan je broj osoba koje su pohađale edukaciju o otvaranju novog poduzeća (start-up) za razliku od onih u Europskoj uniji. Iako je edukacija posebno važna, na odluku o pokretanju poslovanja utječu svi čimbenici okruženja. Stoga je potrebno unaprijediti okruženje u kojem se nalazi malo gospodarstvo.⁵³

⁴⁹ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (5.7.2019.)

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ European Commission (2010). EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, Brussels

⁵² European Commission (2006) Entrepreneurship Education in Europe: Fostering Entrepreneurial Mindsets through Education and Learning, Oslo

⁵³ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (5.7.2019.)

U nastavku slijedi prikaz o strukturi poduzeća s obzirom na njihovu veličinu, prihode te izvoz za razdoblje od 2013. do 2017. godine.

Tablica 3 Udio sektora malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj

	2013.		2014.		2015.		2016.		2017.	
	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%
Sektor malih i srednjih poduzeća	100.841	99,7	104.116	99,7	106.221	99,7	114.156	99,7	119.752	99,7
Velika poduzeća	350	0,3	354	0,3	348	0,3	327	0,3	329	0,3
Ukupno	101.191	100	104.470	100	106.569	100	114.483	100	120.081	100

Izvor: Izrada autora prema stranici CEPOR-a, dostupno na: <http://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj/> (17.7.2019.)

Kao što vidimo prema podacima iz tablice, prema podacima o broju subjekata, mala i srednja poduzeća čine udio od 99,7% kroz cijelo promatrano razdoblje. Iz navedenog prikaza evidentan je učinak malih i srednjih poduzeća na cjelokupno hrvatsko gospodarstvo.

Tablica 4 Struktura poduzeća prema veličini, prihodima i izvozu

	Veličina poduzeća							
	Mikro		Mala		Srednja		Velika	
	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.	2016.	2017.
Broj zaposlenih	232.898	242.867	222.772	229.752	166.274	173.713	231.166	236.552
Udio zaposlenih	27,3%	27,5%	26,1%	26,0%	19,5%	19,7%	27,1%	26,8%
Ukupan prihod (mil. kn)	87.052	94.384	149.443	161.307	141.579	148.281	255.035	274.423
Udio ukupnih prihoda	13,7%	13,9%	23,6%	23,8%	22,4%	21,9%	40,3%	40,5%
Izvoz (tis. kn.)	8.801.609	10.121.387	23.172.448	26.989.911	34.045.279	35.254.300	53.414.542	65.477.447
Udio izvoza	7,4%	7,3%	19,4%	19,6%	28,5%	25,6%	44,7%	47,5%

Izvor: Izvor: Izrada autora prema stranici CEPOR-a, dostupno na: <http://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj/> (17.7.2019.)

Prema podacima iz tablice vidljivo je da u 2017. godini da mikro, mala i srednja poduzeća zapošljavaju najveći broj ljudi. Prema ukupnim prihodima mikro, mala i srednja poduzeća čine

preko 60%. Također, i prema podacima o ukupno ostvarenom izvozu najveći udio se odnosi na mikro, mala i srednja poduzeća i taj iznos je veći od 50% ukupno ostvarenog izvoza.

GEM istraživanje prati poduzetničku aktivnost u Republici Hrvatskoj. Poduzetnička aktivnost mjerena TEA indeksom u 2017. godini je iznosila 8,9% što je najbolji rezultat u posljednjih pet godina. Poduzetnička aktivnost je povezana s motivacijom za poduzetničko djelovanje koja može biti rezultat prepoznavanja poslovne prilike ili nedostataka drugih mogućnosti zaposlenja. Pokretanje poslovnih pothvata iz nužde jedan je od načina izlaska iz nezaposlenosti. Hrvatski zavod za zapošljavanje kroz potpore za samozapošljavanje omogućuje financijsku podršku svojim korisnicima.⁵⁴

S obzirom na visok udio malih i srednjih poduzeća, upravo bi mala i srednja poduzeća trebala biti glavni generator razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Mala i srednja poduzeća imaju direktan utjecaj na indikatore ekonomskog razvoja, među kojima su najvažniji porast zaposlenosti i povećanje životnog standarda. Iz tog razloga treba sve više poticati poduzetničku aktivnost te bi država svojim zakonima trebala urediti poduzetničko okruženje koje će biti poticajno za ulaganja u inovativna i visokotehnološka poduzeća.

⁵⁴ <http://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj> (17.7.2019.)

3. Poduzetnička infrastruktura

Poduzetničku infrastrukturu možemo definirati kao zakonske propise, sredstva i ustanove na kojima se zasniva stabilnost i razvoj društvenih zajednica i države.⁵⁵

Poduzetnička infrastruktura u širem smislu ovog Zakona predstavlja ukupnost svih prostorno specifičnih oblika odvijanja različitih poduzetničkih aktivnosti nastalih kao rezultat promišljenog i organiziranog prostorno razvojnog koncepta jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno Republike Hrvatske.⁵⁶

Poduzetnička infrastruktura u užem smislu ovoga Zakona predstavlja sustav:

- poduzetničkih zona
- poduzetničkih potpornih institucija unutar Republike Hrvatske.⁵⁷

Poduzetničke potporne institucije usmjerene su na stvaranje kvalitetnog, korisnički orijentiranog poduzetničkog okruženja u Republici Hrvatskoj koji provode programe usmjerene na razvoj poduzetništva.⁵⁸ Poduzetničke potporne institucije pomažu malim i srednjim poduzećima na način da im pružaju informacije, savjete i obrazovanje iz područja poduzetništva. Glavna zadaća poduzetničkih potpornih institucija je izgradnja pozitivne poduzetničke klime i infrastrukture na lokalnoj i regionalnoj razini.

Kako se navodi u Zakonu, poduzetnička infrastruktura bi trebala biti opremljena:

- energetsom infrastrukturom
- komunalnom infrastrukturom
- prometnom infrastrukturom
- komunikacijskom infrastrukturom⁵⁹

Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture, poduzetničke potporne institucije se definiraju kao: razvojne agencije, lokalne razvojne agencije, županijske razvojne agencije, razvojne agencije određene djelatnosti, poduzetnički centri, poduzetnički inkubatori, poslovni

⁵⁵ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 73.

⁵⁶ Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, članak 2., dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture> (3.8.2019.)

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

inkubatori, inkubatori za nove tehnologije, znanstveno-tehnološki parkovi, centri kompetencije te slobodne zone.⁶⁰

U nastavku će biti prikazane neke od najvažnijih poduzetničkih potpornih institucija.

3.1. Poduzetnički centri i poduzetničke zone

Poduzetnički centri se odnose na registrirane pravne osobe zadužene za operativno provođenje mjera za razvoj i poticanje poduzetništva na lokalnom ili širem području (županija, regija), koji predstavljaju središta stručne i edukativne pomoći poduzetnicima radi razvoja poduzetništva u sredinama u kojima su osnovani.⁶¹

Poduzetnički centri su središta stručne i savjetodavne pomoći poduzetnicima, razvijaju se u svim županijama, a zatim u gradovima i općinama, ovisno o broju poduzetnika na određenom području kojima su takve usluge potrebne i čiji broj opravdava uspostavu takvog oblika pomoći. U prosjeku u godini oko 7000 poduzetnika u Republici Hrvatskoj zatraži njihovu pomoć.⁶²

Zadaća poduzetničkih centara je promovirati poduzetništvo, davati informacije o mogućnostima ulaska u poduzetništvo, o poticajnim mjerama koje mogu iskoristiti poduzetnici, davanje savjeta za vođenje poslovanja, pomoć u pripremi poslovnih planova, organizacija seminara i drugih oblika dopunskog obrazovanja poduzetnika ili u poduzetništvu, upućivanje na ostale specijalizirane oblike pomoći, suradnja s lokalnom i područnom samoupravom i preuzimanje dijela stručnih poslova lokalne samouprave u razvoju gospodarstva.⁶³

Aktivnosti poduzetničkih centara su:

- informiranje
- savjetodavne i konzultantske usluge
- izrada, procjena i selekcija poduzetničkih projekata
- savjetodavne informacije o mogućnostima financiranja projekata
- nalaženje i aktiviranje financijskih izvora
- baza kataloga za projekte
- financijski i kreditni konzalting

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 73.

⁶³ Ibid. str. 73.

- pronalaženje poslovnih partnera u zemlji i inozemstvu
- uluge istraživanja tržišta i marketinga
- seminari za poduzetništvo
- organiziranje stručnog usavršavanja i osposobljavanja poduzetnika
- ostale uslužne djelatnosti za poduzetništvo.⁶⁴

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave aktivno pomažu i sufinanciraju neke aktivnosti poduzetničkih centara, ali uz uvjete da se osiguraju prostorni uvjeti za rad centara od strane osnivača, da osnivači ili lokalna i područna (regionalna) samouprava ulažu u konkretne projekte i da sami sudjeluju u pojedinim projektima i programima te da i ostale institucije pružaju podršku projektima i programima.⁶⁵

Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture poduzetničkim zonama se smatraju infrastrukturno opremljena područja definirana prostornim planovima, namijenjena obavljanju određenih vrsta poduzetničkih, odnosno gospodarskih aktivnosti. Osnovna karakteristika poduzetničkih zona je zajedničko korištenje infrastrukturno opremljenog i organiziranog prostora od strane poduzetnika kojima se poslovanjem unutar poduzetničke zone omogućuje racionalizacija poslovanja i korištenje raspoloživih resursa poduzetničke zone zajedno s ostalim korisnicima poduzetničke zone.⁶⁶

Jedan od najznačajnijih nedostataka u Republici Hrvatskoj je nedovoljno otvaranje poduzetničkih zona, koje omogućuju jednostavnije, brže i jeftinije pokretanje proizvodnih aktivnosti. Smatra se da je razvoj poduzetničkih zona potreban u blizini svakog većeg naselja, a težište poslovnih aktivnosti trebala bi biti proizvodnja. U Republici Hrvatskoj danas ima oko 97, potpuno ili djelomično komunalno opremljenih poduzetničkih zona s oko 13.750 zaposlenih. Programom Vlade Republike Hrvatske predviđeno je da se državno zemljište ili nekretnina u vlasništvu države iskoriste za izgradnju poduzetničke zone ili daju u najam bez naknade.⁶⁷

Sukladno problemu nedovoljnog otvaranja poduzetničkih zona, Republika Hrvatska može osnovati poduzetničke zone koje su od posebnog gospodarskog interesa. Poduzetničke zone od posebnog gospodarskog interesa predstavljaju one poduzetničke zone čija veličina raspoložive

⁶⁴ Kolaković, M.: op. cit., str. 104.

⁶⁵ Kuvačić, N. (2005) *Poduzetnička biblija*, Split: Beretin d.o.o., str. 146.

⁶⁶ Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, članak 3., dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture> (3.8.2019.)

⁶⁷ Škrtić, M. et. al.: op. cit

slobodne površine iznosi minimalno 50 hektara. One se osnivaju radi privlačenja strateških investicijskih projekata sukladno zakonskim odredbama koje određuju strateške investicijske projekte.⁶⁸

U nastavku će biti prikazane vrste i kategorije kojima se određuju poduzetničke zone. Poduzetničke zone definiraju se trima osnovnim kriterijima:

- veličini ukupne površine poduzetničke zone
- tipu aktivnosti unutar poduzetničke zone
- intenzitetu aktivacije raspoložive površine poduzetničke zone.⁶⁹

Ukupna površina poduzetničke zone definirana je Prostornim planom i Odlukom o osnivanju. Uključuje sve zemljišne parcele namijenjene poduzetnicima i ukupnu površinu prometne i druge infrastrukture namijenjene za obavljanje poduzetničkih aktivnosti unutar poduzetničke zone u definiranom obuhvatu zone.⁷⁰

Raspoloživa površina poduzetničke zone uključuje one zemljišne parcele koje su namijenjene poduzetnicima za obavljanje poduzetničkih aktivnosti unutar poduzetničke zone.⁷¹

Prema veličini ukupne površine poduzetničke zone dijele se na:

- a. Mikro zone – veličina ukupne površine do 10 hektara
- b. Male zone – veličina ukupne površine od 10 do 50 hektara
- c. Srednje zone – veličina ukupne površine od 50 do 100 hektara
- d. Velike zone – veličina ukupne površine veća od 100 hektara.⁷²

Prema tipu aktivnosti koje se obavljaju unutar zone poduzetničke zone dijele se na:

- a. Proizvodno – prerađivačke zone – zone u kojima pretežit broj korisnika zone obavlja proizvodno-prerađivačke poduzetničke aktivnosti
- b. Logističko – distribucijske zone – zone u kojima pretežit broj korisnika zone obavlja logističko-distribucijske aktivnosti (distributivni centri, veletrgovina, skladištenje i transport, logističko servisni centri i dr.)

⁶⁸ Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, članak 3., dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture> (3.8.2019.)

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid.

- c. Uslužno – mješovite zone – zone u kojima pretežit broj korisnika zone obavlja uslužne aktivnosti, servisne aktivnosti, aktivnosti poslovne podrške i druge poduzetničke aktivnosti.⁷³

Prema intenzitetu aktivacije raspoložive površine zone poduzetničke zone se kategoriziraju kao:

- a. Neaktivne poduzetničke zone – zone u kojima stupanj aktivacije (popunjenost aktivnim poduzetnicima) raspoložive površine zone iznosi 0% (0 hektara aktivirane površine poduzetničke zone), nakon isteka prve godine od osnivanja poduzetničke zone
- b. Zone u inicijalnoj aktivaciji – zone u kojima stupanj aktivacije zone iznosi manje od 33% raspoložive površine zone, izraženo u hektarima površine poduzetničke zone
- c. Srednje aktivne zone – zone u kojima stupanj aktivacije zone iznosi između 33% i 66% raspoložive površine zone, izraženo u hektarima površine poduzetničke zone
- d. Potpuno aktivne zone – zone u kojima je stupanj aktivacije zone veći od 66% raspoložive površine zone, izraženo u hektarima površine poduzetničke zone.⁷⁴

Vlada Republike Hrvatske svojim zakonima i programima pomaže razvoju poduzetničkih zona. Vlada je usvojila Program razvoja poduzetničkih zona čime se kroz kreditiranje lokalne zajednice žele stvoriti povoljniji uvjeti za poduzetnike. Cilj Programa je da lokalna i regionalna samouprava stvaraju uvjete i potiču razvoj vlastitih potencijala i pomažu poduzetnicima kroz pripremu prostornih i infrastrukturnih uvjeta za ulaganja u zone. Poduzetničke zone poduzetnicima omogućavaju zajedničko korištenje pripadajuće i već opremljene infrastrukture te im dugoročno rješavaju potrebe za poslovnim prostorom.⁷⁵

Razvojem poduzetničkih zona sprječava se devastacija urbanog prostora do koje može doći izgradnjom proizvodnih i skladišnih objekata unutar naselja ili na pojedinačnim parcelama unutar većeg sklopa poljoprivrednog zemljišta. Na taj način poduzetničke zone omogućuju da se gradska i seoska naselja nastave razvijati kao cjeline, a isto tako čuvaju poljoprivredno i šumsko zemljište i druge prirodne resurse koji su važni za razvoj poljoprivrede i turizma.⁷⁶

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Kuvačić, N.: op. cit., str. 145.

⁷⁶ Kolaković, M.: op. cit., str. 106.

3.2. Znanstveno-tehnološki parkovi

Tehnološkim parkom se označava svaka struktura koja razvija formalne i operativne sveze s jednim ili više sveučilišta, istraživačkih centara ili drugih ustanova visokog obrazovanja, a svrha joj je poticati stvaranje i razvoj industrija utemeljenih na znanju. Znanstvenotehnološka revolucija je uzrokovala pojavu i ubrzano širenje znanstveno-tehnoloških parkova.⁷⁷ Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture znanstveno-tehnološki parkovi se definiraju kao trgovačka društva kojima je glavni cilj komercijalizacija znanstvenih rezultata i poticanje suradnje između znanstvenika i gospodarstvenika.⁷⁸ S obzirom na njegovu glavnu funkciju tehnološki parkovi se mogu podijeliti u tri skupine, a to su:

- znanstveno-tehnološki parkovi – glavna funkcija je razvoj novih proizvoda i tehnologija
- inkubatorski parkovi – glavna funkcija je razvijanje malih i velikih poduzeća utemeljenih na visokim tehnologijama
- tehnološki centri – glavna funkcija je organizacija te realizacija istraživačkih i razvojnih projekata koji se odnose na industriju.

Također, tehnološki centri pružaju potporu tehnološki orijentiranim poduzetnicima u fazi osnivanja i rasta, pomažu u transferu tehnologije i znanja te pružaju savjetodavne usluge. Tehnološki centri često pružaju pravnu pomoć i savjete iz područja zaštite prava industrijskog vlasništva (patenti, industrijski dizajn, žigovi, oznaka izvornosti) uključivo i zastupanje inovatora u plasmanu njihovih inovacija.⁷⁹ Današnji poduzetnici traže nekonvencionalna rješenja. Primjenjuju kreativnost, stvaraju vizije, stvaraju nove staze i riskiraju neuspjeh, uporno tražeći uspjeh.⁸⁰ Znanstveno-tehnološki parkovi predstavljaju idealan koncept za današnje poduzetnike u kojima se susreću znanost, obrazovanje i gospodarski sustav. U znanstveno-tehnološkim parkovima razvijaju se ideje i proizvodi utemeljeni na znanju i visokim tehnologijama.

Prema Žuveli općeprihvaćeni ciljevi znanstveno-tehnoloških parkova su:

- stvaranje novog oblika suradnje između znanstveno-istraživačke djelatnosti i moderne proizvodnje, čime se još brže prenose znanstveni rezultati u gospodarsko područje

⁷⁷ Brunsko, Z. (1995) Tehnološki parkovi i njihova uloga u gospodarstvu RH, ekonomska misao i praksa br.2, Dubrovnik

⁷⁸ Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, članak 4., dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture> (3.8.2019.)

⁷⁹ Buble, M. et. al. (2006) *Poduzetništvo: realnost sadašnjosti i izazov budućnosti*, Split: RRiF-plus, str. 202.

⁸⁰ Byers, T. et. al. (2015) *Tehnološko poduzetništvo: od ideje do tvrtke*, Zagreb, Tehničko veleučilište, str. 36.

- postupak modernizacije dovodi do ubrzanja restrukturiranja postojeće industrije
- ubrzavanje razvoja čitave regije kroz stvaranje novih radnih mjesta, infrastrukture, podizanje znanstvenih i kulturoloških standarda
- podizanje razina poslovne kulture i etike.⁸¹

U suvremenim uvjetima, znanost postaje glavnom proizvodnom snagom i pokretačem cjelokupnog društvenog razvoja. Pod utjecajem znanosti ubrzano se i radikalno mijenjaju tehničke osnove i tehnologije proizvodnje, dominaciju dobiva znanje i inventivnost. Osim u proizvodnji, znanost i tehnologija također prodiru i u svako društveno djelovanje kao što su: financije, kultura, uslužne djelatnosti, zdravstvo i drugo. Nove tehnologije pozitivno utječu na razvojne potencijale gospodarstva i na povećanje izvoza. Proizvodnja bazirana na visokim tehnologijama i tehnološkim inovacijama stvara mogućnosti za brže zapošljavanje visokoobrazovanih radnika.

Prema istraživanju koje se navodi u znanstvenom članku, postoji pozitivna korelacija između ulaganja u istraživanje i razvoj i edukaciju s povećanjem poduzetničkih aktivnosti unutar postojećih poduzeća, te negativnu korelaciju s kreiranjem novih poduzeća.⁸²

Pri osnivanju znanstveno-tehnološkog parka bitno je postojanje jakog sveučilišta ili znanstveno-istraživačkog centra koji se bavi fundamentalnim, razvojnim ili primijenjenim istraživanjima, te ima kompetentne specijaliste za visoke tehnologije. Također je potrebno i postojanje odgovarajuće koncentracije različitih industrijskih poduzeća u kojima je zaposlen veći broj visokoobrazovanih radnika motiviranih da rade na osvajanju novih proizvoda i njihovoj komercijalizaciji. Osim svega toga, jako su bitne i bankarske institucije koje su spremne investirati u programe razvoja visokih tehnologija.⁸³

Znanstveno-tehnološki parkovi se osnivaju kako bi se ispunili određeni tehnoeкономski i drugi ciljevi što odgovaraju konkretnim sredinama s obzirom na njihove posebne razvojne uvjete i očekivane promjene koje nameće primjena visokih tehnologija. Oni su strateški instrument regionalnog razvoja, koji povezujući poduzeća i sveučilišta, potiče razvoj gospodarstva i društva utemeljenoga na znanju.⁸⁴

⁸¹ Žuvela, I.: Znanstveno-tehnološki parkovi; Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci, 1993.

⁸² Lugović, S. (2016) Odgovorno tehnološko poduzetništvo i otvoreni sustavi inovacija. *Polytechnic and design* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/192127> (6.9.2019.)

⁸³ Zekić, Z. i Bukovac, B. (2008) Tehnološki parkovi-agensi poduzetničkoga razvoja hrvatskoga gospodarstva. *Ekonomska misao i praksa* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/26363> (25.8.2019.)

⁸⁴ Ibid.

U literaturi se susreću pojmovi tehnopol, tehnološki parkovi, znanstveni parkovi, istraživački parkovi. U tom smislu možemo govoriti o sinonimima, budući da je svaki izraz karakterističan za određeni dio svijeta. Izraz istraživački park (research park) je karakterističan za Sjedinjene Američke Države, znanstveni park (science park) za Europu, dok je izraz tehnološki park (technology park) karakterističan za Aziju.⁸⁵

Znanstveno-tehnološki parkovi generiraju razvoj okruženja koje potiče tehnološku inovativnost, tehnološki centri podmiruju potražnju za vještinama u relativno novim područjima tehnologije, poslovni inkubatori pružaju podršku malim poduzećima dvije do tri godine nakon njihovog osnivanja. To je vrijeme u kojemu poduzeće dobiva potrebne savjete i logističku podršku, za koje plaća određenu naknadu. Sveučilišta najčešće razvijaju suradnju s tehnološkim inkubatorima.

3.3. Poduzetnički inkubatori

Iako se u literaturi najčešće pojavljuje kako su poduzetnički inkubatori kao oblik potporne poduzetničke infrastrukture nastali u Sjedinjenim Američkim Državama još 1959. godine korijene inkubatora ipak pronalazimo u Europi. Pojam inkubatora seže još u antičko doba. Ljudi iz antičkog doba su pohodili grčke ili rimske hramove kako bi doživjeli viziju te su zbog toga lijegali po svježim krznima tek žrtvovanih životinja. Taj običaj se nazivao incubatio. Običaj se prakticirao kako bi se doživjela vizija na koji način liječiti određene bolesti. Također, pojam inkubatora se javlja i u medicini. Kontrolirani uvjeti unutar inkubatora omogućuju prijevremeno rođenoj djeci da prežive te da se razvijaju i rastu nakon napuštanja inkubatora. Može se povući i paralela s poduzetničkim inkubatorima koji se brinu za start-up tvrtke kako bi lakše preživjele svoje najranjivije razdoblje i pripremile se za tržište.⁸⁶

Da bi lakše razumjeli pojam poduzetničkog inkubatora potrebno ga je prvo definirati. Naime, postoji više definicija koje su općeprihvaćene. Europska komisija je definirala poduzetnički inkubator kao ograničen prostor na kojem se koncentriraju novoformirana poduzeća. Cilj im je unaprijediti mogućnost rasta i osigurati opstanak stanara pružajući im prostor sa zajedničkom

⁸⁵ Understanding research, science and technology parks: Global best practice - report of a Symposium, 2009, str. 127 - 128, dostupno na: <http://www.nap.edu/read/12546/chapter/17> (10.8.2019.)

⁸⁶ Čizmadija, I., Stanković, D. (2011) Poduzetnički inkubatori u edukaciji za poduzetništvo. *Učenje za poduzetništvo* (online). Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=192176 (25.8.2019)

infrastrukturuom (telefaks, oprema i slično) kao i menadžersku podršku te stručnu pomoć kroz savjetovanje. Naglasak je na lokalnom razvoju i zapošljavanju nove radne snage.⁸⁷ Kolaković u svojoj knjizi poduzetnički inkubator definira kao lokacijsku zajednicu malih poduzetnika koji tek započinju poslovati. Poduzetnički inkubatori su poseban oblik potpore kojim se olakšava poslovanje poduzetnicima-početnicima u prvim godinama poslovanja, putem osiguranja poslovnog prostora po vrlo povoljnim uvjetima, korištenja zajedničkoga administrativnog servisa i stručne pomoći. Poduzetnicima koji ispunjavaju potrebne uvjete i kriterije omogućuje se tehnička i financijska pomoć potrebna za opstanak i razvoj djelatnosti do trenutka kad se osposobe za samostalno poslovanje (u prosjeku prvih sedam godina). Dio usluga općeg karaktera (administrativni servis, računovodstvo i drugo) može se osigurati unutar samog inkubatora, a dio koji se odnosi na informiranje, vođenje i upravljanje poslovanja može se riješiti povezivanjem s poduzetničkim centrima.⁸⁸ Poduzetnički inkubator omogućuje poduzetniku da koristi poslovni prostor u početnim i najkritičnijim razdobljima razvoja poduzetničkog pothvata. Poduzetnik sa statusom poduzetnika početnika ima pravo na subvencionirani zakup poslovnog prostora.⁸⁹

Cilj poduzetničkih inkubatora je proizvoditi uspješna poduzeća koja će inkubaciju završiti sa zadovoljavajućom financijskom moći i samostalnošću. Najčešće usluge koje nude poduzetnički inkubatori su:

- poslovno vođenje
- pomoć u marketingu
- povezivanje s drugim poduzećima
- edukacija
- povezivanje s investitorima/strateškim partnerima
- tehnološka komercijalizacija.⁹⁰

Tehnološka komercijalizacija se odnosi na proces u kojemu inkubator pruža različite usluge kako bi se proizvod od početne ideje doveo do tržišta. Najčešće su to usluge identifikacije tržišta, usavršavanja i oblikovanja proizvoda kako bi udovoljio zahtjevima tržišta, povezivanje menadžmenta s timovima za dizajn i tehnologiju te pakiranje proizvoda i plasman na tržište.⁹¹

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Kolaković, M.: op. cit., str. 105.

⁸⁹ Andrić, B. (2014) Startup priručnik za strateški razvoj poduzetništva, Požega

⁹⁰ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 76.

⁹¹ Ibid.

Prednost pri ulasku u poduzetnički inkubator imaju start-up i mali poduzetnici do dvije godine starosti, poduzetnici osnivači do 30 godina starosti, poduzetnici s invalidnošću, poduzetnice, inovatori i poduzetnici koji se bave informacijskim tehnologijama, proizvodnim djelatnostima te uslužnim djelatnostima vezanim uz proizvodnju. Poduzetnički inkubatori prema organizacijskom obliku mogu biti pravne osobe ili drugi organizacijski oblici u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, u privatnom ili vlasništvu ostalih institucija.⁹²

Poduzetnički inkubatori će se uspostaviti u onim sredinama u kojima se ispune potrebni uvjeti, a to su:

- postojanje dovoljnog broja poduzetnika prikladnih za smještaj u inkubator
- zainteresiranost poduzetnika za takav oblik potpore
- povezanost lokalne samouprave
- povezanost s velikim gospodarskim sustavima
- otvorena suradnja s poduzetnicima
- zainteresiranost financijskih i ostalih institucija za praćenje programa.⁹³

U literaturi se navode različiti tipovi programa poduzetničke inkubacije te će u nastavku biti prikazana jedna od podjela:

1. Program inkubacije temeljen na objektu – najčešći je program poduzetničke inkubacije, a smješten je u objektu s više zakupnika. Usluge koje se nude klijentima su usluge vođenja, nadgledanja, umrežavanja, profesionalne i slične usluge.
2. Program inkubacije koji se temelji na uslugama – to je program koji nudi niz usluga, ali ne nudi prostor za iznajmljivanje svojim klijentima, već se pružanje usluga odvija u mjestu gdje se nalazi njihovo poduzeće. Često se naziva i virtualnim inkubacijskim programom.
3. Kombinirani program poduzetničke inkubacije – mješavina je prethodna dva programa. Inkubator nudi prostor i usluge i za poslovne klijente koji se ne nalaze unutar građevine poduzetničkog inkubatora.⁹⁴

⁹² Čizmadija, I., Stanković, D. (2011) Poduzetnički inkubatori u edukaciji za poduzetništvo. *Učenje za poduzetništvo* (online). Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=192176 (25.8.2019)

⁹³ Kolaković, M.: op. cit., str. 105.

⁹⁴ Škrčić, M. et. al.: op. cit., str. 75.

Uloga poduzetničkih inkubatora je od iznimne važnosti kako za lokalni i regionalni, tako i za nacionalni ekonomski razvoj. Njihova uloga se odnosi na:

- pomaganje novoformiranim poduzećima
- stabiliziranje poduzeća
- širenje poduzeća
- privlačenje poduzeća.⁹⁵

Poduzetnički inkubatori uglavnom su usmjereni na mlade poduzetnike kojima se osiguravaju poslovni prostori i pruža se savjetodavna i tehnička pomoć kako bi što lakše prebrodili početne godine razvoja poduzeća. Također, poduzetnički inkubatori pomažu mladim poduzetnicima okupiti kreativne timove kako bi što lakše razvili kreativne ideje za nastavak poslovanja.

Jedna od značajnijih funkcija poduzetničkih inkubatora je pomaganje novoformiranim poduzećima u njihovoj prvoj fazi rasta i razvoja. Ta novoformirana poduzeća se danas popularno nazivaju start-up poduzećima i sve je rašireniji interes za otvaranjem takvih poduzeća.

U današnje vrijeme sve većeg napretka znanosti i tehnologije intelektualni kapital postaje ključnim resursom poslovanja poduzeća. Kao što je prikazano ranije u radu, inovacije su jedan od glavnih pokretača poduzetništva. Tehnologija je postala sveprisutna u suvremenom društvu. Poduzeća se okreću razvoju visokotehnoloških proizvoda, pri čemu ključnu ulogu ima visokoobrazovana radna snaga. Sve više poduzetnika osniva start-up poduzeća. Takva poduzeća uglavnom se vežu uz poduzeća koja koriste nove tehnologije, odnosno vežu se uz IT sektor.

Start-up poduzeće je poduzeće s vrlo ograničenim poslovnim iskustvom. To su novoformirana poduzeća u fazi razvoja i traganja za tržištem i načinima kako ponuditi svoje proizvode ili usluge. Ta poduzeća najčešće imaju razrađenu poslovnu ideju, poslovni model, prototip nekog proizvoda ili čak sam funkcionalan proizvod. Ono što nedostaje start-upovima je znanje i iskustvo o tome kako to što imaju pretočiti u novac. Za takva poduzeća je izrazito ključan odnos koji ostvaruju s kupcima. Iznimno je bitno prepoznati koje su potrebe potrošača te ih je potrebno i kreirati, odnosno potrebno je napraviti istraživanje o željama i potrebama potrošača.⁹⁶

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Nikolić, G. (2014) Razvoj start up kulture u Hrvatskoj u funkciji razvoja gospodarstva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/135710> (10.7.2019.)

Kako Eric Ries navodi u svojoj knjizi, start-up je institucija koja je osnovana kako bi stvorila novi proizvod ili uslugu u uvjetima koje karakterizira velika neizvjesnost. Kako dalje navodi, start-up ne označava samo proizvod, tehnološki napredak ili briljantnu ideju. Riječ je o poduhvatu koji ima izraženi ljudski faktor. Start-upovi koriste brojne vrste inovacije, prije svega znanstvena otkrića, prenamjenu postojeće tehnologije, osmišljavanje novih poslovnih modela ili donose proizvod ili uslugu na novu lokaciju ili ga nude novim kupcima. Inovacija uvijek čini srž uspjeha ovih poduzeća.⁹⁷

3.4. Razvojne agencije i centri kompetencije

Razvojne agencije su registrirane pravne osobe zadužene za operativno provođenje mjera za razvoj gospodarstva i poduzetništva na lokalnoj i nacionalnoj razini. Također, razvojne agencije su zadužene i za poticanje i privlačenje investicija te iniciranje i realizaciju projekata poticanja gospodarskog razvitka i poduzetništva, objedinjujući rad gospodarskih subjekata, lokalnih i regionalnih poduzetničkih institucija te visokoobrazovnih institucija i centara znanja.⁹⁸

Područje rada razvojnih agencija uglavnom je usmjereno na određene regije. Cilj razvojnih agencija je smanjiti regionalne razlike, odnosno postići dobro uravnotežen gospodarski razvoj svih regija Republike Hrvatske kako bi se povećala efikasnost cjelokupnog gospodarstva.

Centri kompetencije predstavljaju specijalizirane poslovne subjekte koji provode istraživačke projekte razvojnog ili proizvodnog karaktera i razvijaju kompetencije u pojedinim područjima te s kojim drugi poslovni subjekti mogu ugovoriti usluge istraživanja i razvoja u svrhu jačanja pojedinih industrijskih grana. Usmjereni su na razvojna i primijenjena istraživanja i njihovu komercijalizaciju te potporu i jačanje intelektualnog vlasništva unutar specifičnih tematskih područja i grana kompetencije.⁹⁹

⁹⁷ Ries, E. (2013) Lean startup, Zagreb: Mate, str. 27.

⁹⁸ Zakon o napređenju poduzetničke infrastrukture, članak 4., dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture> (10.8.2019.)

⁹⁹ Ibid.

4. Poduzetničke potporne institucije kao pokretači gospodarstva Republike Hrvatske

4.1. Razvoj poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj

Zekić i Bukovac navode kako razvoj gospodarstva Republike Hrvatske u razdoblju tranzicije zahtijeva odgovarajuću logistiku od strane središnje države i jedinica lokalne samouprave na planu stvaranja infrastrukturnih preduvjeta za ubrzan razvoj poduzetništva. Dinamičan razvoj gospodarskog sustava nije moguće ostvariti bez sustavnog razvoja malih i srednjih poduzeća. Naime, u suvremenom gospodarstvu mala i srednja poduzeća su postala temelj poduzetničkog razvoja svakog tržišnog gospodarstva. Država bi trebala logistiku razvoju svojega gospodarskog sustava osigurati posredstvom dobro organiziranog sustava potpore i poticaja u okviru jasno definirane razvojne strategije te odgovarajućih instrumenata za njezinu implementaciju.¹⁰⁰

Značajniji razvoj i ulaganja u poduzetničke potporne institucije u Republici Hrvatskoj odvija se tek u devedesetim godinama prošlog stoljeća. Prvi hrvatski tehnološki park s nazivom Končar – Tehnološki park d.o.o. osnovan je 6. prosinca 1993. na 97. sjednici Upravnog odbora Končar d.d. Marijan Ožanić, jedan od osnivača prvog hrvatskog tehnološkog parka, u svojoj knjizi objašnjava kako je mali broj ljudi u tom razdoblju bio upoznat s poduzetništvom i poduzetničkom aktivnosti te opisuje nerazumijevanje javnosti samim konceptom i svrhom takvog poduzeća.¹⁰¹ Tehnološki parkovi imaju izrazitu važnost u suvremenom gospodarstvu. Također, i hrvatsko gospodarstvo ima koristi od razvoja tehnoloških parkova zato što njihov razvoj potiče mala i srednja poduzeća orijentirana na visoke tehnologije, što multiplikativno djeluje na ubrzavanje procesa suvremenog poduzetničkog gospodarskog razvoja utemeljenog na znanju.¹⁰²

Najstariji dokumentirani poduzetnički inkubator pokrenut je 1959. godine u Bataviji u Sjedinjenim Američkim Državama pod imenom Batavijski industrijski centar. Na samim počecima razvoja, inkubatori su bili vezani uz farme na kojima se odvijala manufakturna proizvodnja nasada. U idućim godinama koncept poduzetničkih inkubatora se proširio Sjedinjenim Američkim Državama kada je konzorcij koledža, sveučilišta i akademskih

¹⁰⁰ Zekić, Z. i Bukovac, B. (2008) Tehnološki parkovi-agensi poduzetničkoga razvoja hrvatskoga gospodarstva. *Ekonomska misao i praksa* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/26363> (15.7.2019.)

¹⁰¹ Ožanić, M. (2004), *Tehnološki park Zagreb – 10 godina razvoja*, Zagreb: Tisak More d.o.o., str. 15.

¹⁰² Zekić, Z. i Bukovac, B. (2008) Tehnološki parkovi-agensi poduzetničkoga razvoja hrvatskoga gospodarstva. *Ekonomska misao i praksa* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/26363> (15.7.2019.)

liječničkih centara otvorio Gradski sveučilišni znanstveni centar u Philadelphiji. Centar je zatim pokrenuo program kojim bi se pomoglo osnivanje i razvoj mladih poduzeća u zgradama istraživačkog centra, čime je osnovan jedan od prvih istraživačkih parkova i inkubatora u Sjedinjenim Američkim Državama.¹⁰³ Prvi poduzetnički inkubatori u Republici Hrvatskoj nastali su inicijativom Ministarstva u Rijeci, Sisku i Zagrebu 1991. godine. Poslovali su u sklopu velikih gospodarskih subjekata poput Brodogradilišta Rijeka, Željezare Sisak te koncerna Končar u Zagrebu. Na području Slavonije 1995. godine registriran je Poduzetnički inkubator BIOS d.o.o. Aktivno poticanje inkubatora kao potpornih institucija razvoju poduzetništva provodi Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta godišnjim natjecanjem za potpore radu i aktivnostima poduzetničkih inkubatora. Prema istraživanju koje je proveo Poduzetnički inkubator BIOS u prosincu 2009. godine, jedinice lokalne samouprave su najvećim dijelom u potpunosti ili tri četvrtine suvlasnici inkubatora. Ostali suvlasnici su županije, sveučilišta, privatna poduzeća, udruge ili banke.¹⁰⁴

Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture u Republici Hrvatskoj je propisan Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture. Svrha registra je evidentirati i sistematizirati sve subjekte poduzetničke infrastrukture koji su korisnici potpora i poticajnih mjera odobrenih od strane Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta kao nadležnog ministarstva za poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije u Republici Hrvatskoj. Za svaki subjekt poduzetničke infrastrukture Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture sadrži opće podatke o subjektu poduzetničke infrastrukture, posebne podatke o poduzetničkim zonama te posebne podatke o poduzetničkim potpornim institucijama.

Zakon ističe prioritete sustava potpora za poduzetničku infrastrukturu i poduzetničke potporne institucije, a to su:

- unapređenje uvjeta poduzetničke infrastrukture za privlačenje investicija
- jačanje konkurentnosti poduzetništva
- razvoj tehnološki usmjerenog i na znanju utemeljenog poduzetništva
- poticanje inventivnog poduzetništva i poduzetničkih inovacija
- povećanje zaposlenosti broja gospodarskih subjekata.¹⁰⁵

¹⁰³ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 75.

¹⁰⁴ Bošnjak, S. (2011) Poslovni inkubatori kao generatori razvoja poduzetništva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/76452> (17.7.2019.)

¹⁰⁵ Ibid.

U nastavku su prikazani ciljevi sustava potpora za poduzetničku infrastrukturu i poduzetničke potporne institucije:

- unapređenje energetske, komunalne, prometne i komunikacijske infrastrukture unutar poduzetničkih zona
- privlačenje investicija i stvaranje mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta
- uređenje i opremanje prostora za poduzetničku djelatnost temeljenu na primjeni inovacija i primjeni visokih tehnologija
- razvoj poduzetničkih potpornih institucija
- podizanje razine poduzetničkih znanja i vještina.¹⁰⁶

Sustav potpora za poduzetničke potporne institucije čine četiri vrste potpora:

1. Potpore za pripremu projekata – potpore za izradu idejnih, glavnih i izvedbenih arhitektonskih projekata, studija izvodljivosti s analizom troškova i koristi i izradu prijavne dokumentacije za natječaje fondova Europske unije.
2. Potpore za jačanje kapaciteta – potpore za izgradnju, adaptaciju, rekonstrukciju i opremanje infrastrukture uključujući troškove kupnje i amortizacije materijalne i nematerijalne imovine.
3. Potpore za podizanje kvalitete usluga – potpore za pružanje savjetodavnih i mentorskih usluga, razvojno-istraživačkih usluga, umrežavanje i širenje tržišta.
4. Potpore za jačanje poduzetničkih kompetencija – potpore za podizanje konkurentne sposobnosti malih i srednjih poduzetnika edukacijom i unapređenjem poduzetničkih vještina.¹⁰⁷

4.2. Rasprostranjenost i struktura poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj

Gospodarstvo Hrvatske se nakon pada bivše države nalazi u tranziciji prema otvorenom tržišnom gospodarstvu. U toj tranziciji bitnu ulogu ima država i lokalne zajednice u stvaranju i poticanju poduzetničkog okruženja. Mali i srednji poduzetnici u svom razvoju značajnu pomoć mogu dobiti od različitih oblika potpornih institucija kao što su poduzetničke zone,

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Ibid.

poduzetnički centri i poduzetnički inkubatori. Radi bržeg pristupa regionalnom i lokalnom gospodarskom razvoju, kao nužna zadaća nameće se potreba proširenja mreže potpornih institucija na čitavom teritoriju Republike Hrvatske. Zadaća lokalnih i regionalnih samouprava je da poboljšaju razvojne uvjete, potiču razvoj vlastitog potencijala te da povezuju gospodarske subjekte putem takvih potpornih institucija.¹⁰⁸ Analiza provedena u sklopu Strategije razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2020. godine pokazuje da poduzetničke potporne institucije u Republici Hrvatskoj nisu geografski ravnomjerno rasprostranjene te da su istodobno i neravnomjerno raspoređene djelatnosti maloga gospodarstva. Ta će prostorna neusklađenost kočiti regionalni razvoj sve dok se to ne poboljša.¹⁰⁹ Buble i Kružić ističu spuštanje razvoja s razine centralne države k nižim razinama, posebice lokalnom razvoju. Niže razine vlasti sve više imaju značajniju ulogu u društvenom razvoju. Sve veći značaj lokalnog razvoja rezultira postupnim i sve značajnijim prenošenjem fiskalnih ovlasti sa središnje države na niže razine vlasti, s ciljem osiguranja što uspješnijeg poduzetništva i sektora malog gospodarstva, zadovoljavanja lokalnih interesa i potreba lokalnog stanovništva. Buble i Kružić zaključuju kako poduzetništvo i malo gospodarstvo značajno doprinose lokalnom razvoju u Republici Hrvatskoj te da sve više poprimaju atribute dinamičnog gospodarskog sektora, omogućavajući socijalnu stabilnost i doprinoseći lokalnim proračunima.¹¹⁰

Program razvoja poduzetničke infrastrukture u Republici Hrvatskoj predviđa ulaganje u osnivanje nove poduzetničke institucije i razvoj postojećih u okviru kojih se zadovoljavaju potrebe poduzetnika za savjetodavnim uslugama, informacijama, poslovnim prostorom, infrastrukturom te nizom drugih usluga. Razvojem tih institucija stvaraju se preduvjeti za razvoj poduzetnika na tom području, u čijem organiziranju glavnu ulogu imaju jedinice lokalne i područne samouprave i zainteresirani pojedinci.

Za razvoj nacionalnog gospodarstva nužno su potrebne i institucije koje će pomagati njezinom razvoju. Poduzetničke potporne institucije doprinose razvoju hrvatskog gospodarstva na lokalnoj i regionalnoj razini. U nastavku slijedi pregled institucija za potporu i poticanje razvoja poduzetništva na nacionalnoj razini.

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta predstavlja centralnu instituciju u Republici Hrvatskoj zaduženu za provedbu programa Vlade na područjima poduzetništva i malog

¹⁰⁸ Kolaković, M.: op. cit., str. 103.

¹⁰⁹ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (20.8.2019.)

¹¹⁰ Buble, M. et. al.: op. cit., str. 183.

gospodarstva. Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta izravno potiče poduzetnike i jedinice lokalne samouprave putem osiguranja sredstava za programe kreditiranja poduzetništva i potpora za razvoj poduzetničkih centara, poduzetničkih inkubatora i poduzetničkih zona. Uz Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, glavni nositelj Programa razvoja malog gospodarstva je Hrvatska agencija za malo gospodarstvo. Glavni zadaci Agencije su poticanje osnivanja i razvoja subjekata malog gospodarstva te poticanje ulaganja u malo gospodarstvo. Hrvatska banka za obnovu i razvitak pomaže razvoju malog gospodarstva kroz programe kreditiranja poduzetnika početnika malih i srednjih poduzeća te organiziranjem seminara za poduzetnike početnike. Također, bitna je i uloga Hrvatske gospodarske komore. Naime, Hrvatska gospodarska komora provodi programe povezivanja poduzetnika, informiranja i pružanja stručne pomoći poduzetnicima. Hrvatska gospodarska komora predstavlja modernu, profesionalnu instituciju koja zastupa i promiče hrvatske gospodarske interese u zemlji i inozemstvu te predstavlja pouzdan izvor informacija svim hrvatskim poduzećima i njihovim inozemnim partnerima. Od ostalih institucija za potporu i poticanje razvoja poduzetništva tu su još Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za regionalni razvoj, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatski savez zadruga i Hrvatska udruga poslodavaca.¹¹¹

Analiza provedena u 2010. godini pokazuje da u Republici Hrvatskoj postoji 88 poduzetničkih potpornih institucija, među kojima je 21 regionalna razvojna agencija, 10 lokalnih razvojnih agencija, 16 poduzetničkih inkubatora, 6 tehnoloških parkova i 35 poduzetničkih centara. U tim institucijama je zaposleno oko 700 ljudi od čega najveći postotak čine razvojne agencije, zatim slijede poduzetnički centri dok najmanji postotak čine tehnološki parkovi. U tehnološkim parkovima su smještene 124 poduzeća i imaju oko 600 zaposlenika. U poduzetničkim inkubatorima se nalazi oko 370 poduzeća s preko tisuću zaposlenih.¹¹²

Ocjenjivanjem ovih institucija utvrđena je sljedeća problematika:

- postoji potreba za razvijanjem i osiguranjem proizvoda i usluga poduzećima ovisno o njihovom položaju u fazi rasta
- teško je zadovoljiti potražnju za uslugama kao što su prava na intelektualno vlasništvo, marketinška prava, upravljanje kvalitetom, procjena investicija i projekata te potpora razvoju klastera i proizvoda

¹¹¹ Buble, M. et. al.: op. cit., str. 196.

¹¹² <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (20.8.2019.)

- potrebno je unaprijediti sposobnosti vezane uz strateško planiranje i inovacije
- institucije trebaju zaposliti više ljudi kako bi mogli zadovoljiti potrebe malog gospodarstva u njihovu području djelovanja.¹¹³

Prema Strategiji razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj trebat će osigurati dodatna sredstva kojima bi se unaprijedila struktura i kvaliteta potpornih institucija kako bi se time povećala konkurentnost poduzeća. Kako se dalje navodi u Strategiji, glavna koncentracija poduzetničkih potpornih institucija je u županijama koje gravitiraju najvećim centrima Republike Hrvatske, a to je u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Rijeci. Analizom je potvrđeno da su u županijama koje zaostaju u razvitku 33 poduzetničke potporne institucije koje čine 37% ukupnog broja poduzetničkih potpornih institucija. Zaključak analize je da je razvoj malog gospodarstva ključan za gospodarski razvoj regija. Ako potporne institucije ne budu ravnomjerno raspoređene u županijama postoji opasnost da se regionalne nejednakosti još više prodube.¹¹⁴

Prema podacima iz 2011. godine, Republika Hrvatska imala je 23 poduzetnička inkubatora. Najveći udio, oko 17%, nalazi se u Primorsko-goranskoj županiji. Splitsko-dalmatinska, Osječko-baranjska, Koprivničko-križevačka i Istarska županija imaju po tri poduzetnička inkubatora, što čini udio od 52% svih inkubatora. Zadarska, Virovitičko-podravska, Sisačko-moslavačka, Požeško-slavonska i Brodsko-posavska županija zajedno čine udio od oko 22%. Zatim slijedi Bjelovarsko-bilogorska županija s udjelom od oko 9%.¹¹⁵

U dvije trećine poduzetničkih inkubatora se nalaze proizvodne tvrtke, a 90% njih je orijentirano na IT sektor. Najvažniji motiv primanja u inkubator je inovativnost tvrtki i dobar poslovni plan. Najčešći stanari inkubatora su mladi poduzetnici, poduzetnici početnici i poduzetnici s inovativnim idejama. Najčešći razlog izlazaka iz inkubatora je povećanje opsega posla, istek ugovora ili kupovina vlastitog prostora. Stanari u inkubatoru prosječno borave oko tri godine, dok ne narastu i prerastu prostor i vlastite poslovne aktivnosti. Usluge koje inkubatori u Republici Hrvatskoj pružaju svojim stanarima-poduzećima su najam prostora po povoljnim uvjetima, marketinške, administrativne, mentorske usluge, edukacije za poduzetnike te povezivanje s financijskim institucijama. Lokacija poduzetničkog inkubatora je izrazito bitan

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Čizmadija, I., Stanković, D. (2011) Poduzetnički inkubatori u edukaciji za poduzetništvo. *Učenje za poduzetništvo* (online). Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=192176 (17.7.2019)

čimbenik i preporučuje se da inkubator bude u poduzetničkom okruženju, a poželjno je da bude povezan i sa sveučilišnim odnosno znanstvenim sektorom.¹¹⁶

Studentski poduzetnički inkubatori imaju gotovo sve karakteristike poslovnih inkubatora, no glavni korisnici su studenti i studentska poduzeća. Studentski inkubatori imaju sve značajniju ulogu u ekonomskom rastu. Na takvim inkubatorima susreću se edukacija, istraživanje i ekonomija, gdje studenti nalaze svoje mentore koji im pomažu u razvoju i implementiranju njihovih poslovnih ideja, infrastrukture i pomoćnih usluga. Studentski poduzetnički inkubatori omogućuju poticanje poduzetničkog načina razmišljanja studenata i umrežavanje odgojno-obrazovnih ustanova i znanstveno-istraživačkih institucija s gospodarskim subjektima.¹¹⁷ Iskustva inkubatora povezanih s visokoškolskim institucijama daju kvalitetne poduzetničke projekte. Studentski poduzetnički inkubatori predstavljaju novi oblik start-up inkubatora. Oni su zamišljeni kao alati za razvoj gospodarstva i stvaranje novih radnih mjesta. Glavna uloga takvih inkubatora je pružanje stručne i savjetodavne pomoći s ciljem jačanja studentske populacije za poduzetničko razmišljanje i djelovanje, odnosno pokretanje i vođenje poduzeća.¹¹⁸

U Republici Hrvatskoj aktivno djeluje jedanaest studentskih inkubatora, a to su studentski poduzetnički inkubatori na:

- Visokoj školi Nikola Šubić Zrinski
- Ekonomskom fakultetu u Zagrebu
- Ekonomskom fakultetu u Splitu
- Fakultetu ekonomije i turizma u Puli
- Veleučilištu Lavoslav Ružička u Vukovaru
- Studentski poduzetnički inkubator Osijek
- Veleučilištu u Požegi
- Veleučilištu u Šibeniku
- Visokoj poslovnoj školi PAR u Rijeci

¹¹⁶ Bošnjak, S. (2011) Poslovni inkubatori kao generatori razvoja poduzetništva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/76452> (20.7.2019.)

¹¹⁷ Šimunković, M. (2016) Studentski poduzetnički inkubatori kao potporna institucija za razvoj malog i srednjeg poduzetništva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=252566 (20.7.2019.)

¹¹⁸ Ivanković, D. et. al. (2015) Studentski poduzetnički inkubator: Institucionalna perspektiva novih početničkih pothvata. *Obrazovanje za poduzetništvo* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/149529> (20.7.2019.)

- Fakultetu elektrotehnike i računarstva
- Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima.¹¹⁹

Studentski poduzetnički inkubatori udruženi su u Mrežu studentskih poduzetničkih inkubatora koja je namijenjena svim studentima preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih studija sveučilišta i ostalih visokoškolskih ustanova (veleučilišta i visokih škola). U Mrežu studentskih poduzetničkih inkubatora mogu se uključiti sve visokoškolske institucije i potporne institucije u Republici Hrvatskoj s ciljem podrške razvoju poduzetništva studentske populacije. Mreža studentskih poduzetničkih inkubatora služi kao potporni stup za poduzeća koja tek počinju s poslovanjem te im pruža stručnu i infrastrukturnu potporu.¹²⁰

Tehnološki parkovi u Republici Hrvatskoj su locirani u većim gradovima, gdje postoje i sveučilišta i veleučilišta. U Republici Hrvatskoj djeluju sljedeći znanstveno-tehnološki parkovi:

- Tehnološki park Varaždin
- Tehnološki park Zagreb
- Centar za tehnološki razvoj-Razvojna agencija Brodsko-posavske županije
- Tehnološko inovacijski centar Međimurje
- Znanstveno-tehnološki park sveučilišta u Rijeci
- Tehnološki park Nova Gradiška
- Tehnološki park Vinkovci
- Tera Tehnopolis¹²¹

Smisao stvaranja znanstveno-tehnoloških parkova je potaknuti istraživanja u pogledu transfera i stvaranja novih tehnologija, proizvoda, procesa i usluga. Formiranje znanstveno-tehnoloških parkova s nužnom infrastrukturnom opremom imalo je za cilj pokretanje na znanju utemeljenih malih i srednjih poduzeća, koja bi se služila rezultatima tehnoloških istraživanja i razvojnih projekata.

Vlada Republike Hrvatske provodi brojne programe potpore za razvoj poduzetničke infrastrukture. Jedan od takvih programa je i Program za razvoj tehnološke infrastrukture (TEHCRO). Glavni cilj Programa je povećanje konkurentnosti hrvatske ekonomije kroz razvoj

¹¹⁹ Šimunković, M. (2016) Studentski poduzetnički inkubatori kao potporna institucija za razvoj malog i srednjeg poduzetništva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=252566 (20.7.2019.)

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ <http://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj/> (20.7.2019.)

učinkovitih potpornih institucija. Potporne institucije bi svojim djelovanjem trebale stvoriti povoljno okruženje za transfer tehnologije te bi trebale povećavati mogućnost rasta i održivosti inovativnih tehnoloških poduzeća, a naročito onih koji nastaju kao start-up poduzeća. U sklopu Programa se razlikuju četiri programske linije, među kojima su: tehnologijski inkubatori, tehnologijsko-poslovni centri, centri kompetencije i razvojno-istraživački centri.¹²²

Ciljevi Programa za razvoj tehnološke infrastrukture su sljedeći:

- učinkovitija komercijalizacija istraživačkih rezultata
- bolja iskoristivost intelektualnog kapitala na sveučilištima i unutar znanstvenih institucija
- rast i razvoj na znanju utemeljenih poduzeća
- prijenos znanja i tehnoloških rješenja sa sveučilišta i drugih znanstvenih organizacija u gospodarstvo i između gospodarskih subjekata
- poboljšanje kvalitete i podizanje konkurentnosti poduzeća, kao i vjerojatnost njihovog uspjeha na tržištu.¹²³

Prema Jedinstvenom registru poduzetničke potporne infrastukture u Republici Hrvatskoj u 2018. godini je bilo registrirano preko 200 poduzetničkih zona, 60 razvojnih agencija, 35 poduzetničkih centara te 8 centara kompetencije.¹²⁴

Najveća koncentracija poduzetničkih potpornih institucija nalazi se u najvećim hrvatskim županijama, odnosno uz najveće hrvatske gradove. Taj podatak pokazuje da poduzetničke potporne institucije nisu ravnomjerno raspoređene na teritoriju Republike Hrvatske.

¹²² <https://hamagbicro.hr/bespovratne-potpore/programi-podrske-inovacijskom-procesu/tehcro/> (20.8.2019.)

¹²³ Ibid.

¹²⁴ <http://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj/> (20.8.2019.)

4.3. Perspektive i učinak djelovanja poduzetničkih potpornih institucija na gospodarstvo Republike Hrvatske

Poduzetnički inkubatori predstavljaju najbolji način samozapošljavanja i poticanja ekonomskog razvoja države. Kao što je ranije navedeno, poduzetničke potporne institucije imaju izrazitu ulogu u razvoju lokalnog stanovništva, a samim time i nacionalnog gospodarstva. Prednosti poduzetničkih inkubatora su mnoge. Poduzetnički inkubatori brže rješavaju pojedine probleme te je brži pristup poslovnim informacijama. Putem poduzetničkih inkubatora stvaraju se poslovne veze i razmjenjuju se iskustva s ostalim poduzetnicima. Skraćuje se razdoblje osposobljavanja poduzeća za izbacivanje na tržište novog proizvoda ili usluge te se izgrađuje dobar ugled kod poslovnih partnera jer se smatra da su poduzeća koja djeluju u poduzetničkom inkubatoru sposobnija ispunjavati svoje obveze prema kupcima i dobavljačima.¹²⁵

Jednim od važnih činitelja konkurentskih prednosti za nacionalno gospodarstvo smatra se razvoj start-up poduzeća. Za usporedbu s ostatkom svijeta, u Sjedinjenim Američkim Državama prosječna godišnja stopa zaposlenosti bi bila negativna bez start-up poduzeća. Prema istraživanjima, start-upovi su u fazi razvoja i traganja za tržištem stvorili između tri i četiri tisuće radnih mjesta u Europi. Svake godine između sto i dvjesto takvih poduzeća kupe suparnici ili mnogo veća poduzeća. Financiraju se privatnim sredstvima, državnim potporama i poduzećima u nastajanju otvaraju pristup investicijama i stručnosti.¹²⁶

Republika Hrvatska tehnološki je nisko razvijena zemlja i još uvijek nema dovoljno razvijenu start-up kulturu. U posljednjih desetak godina Republika Hrvatska je poduzela značajne promjene zakonodavnoj i administrativnoj razini s ciljem stvaranja boljeg poduzetničkog i tehnološkog okruženja, no i dalje značajno zaostaje za Europom i ostatkom svijeta.

Tehnološki parkovi važni su za razvoj i opstanak suvremenih industrija. Od posebne su važnosti i za hrvatsko gospodarstvo jer se putem tehnoloških parkova potiče razvoj malih i srednjih poduzeća orijentiranih na visoke tehnologije, što će pozitivno djelovati na gospodarski razvoj utemeljen na znanju i informacijskim tehnologijama.

U nastavku će biti prikazani neki od prvih hrvatskih start-upova. Iskon Startup je prvi start-up akcelerator jednog telekoma u Republici Hrvatskoj i nastupa kao investitor u tehnološke start-

¹²⁵ Nikolić, G. (2014) Razvoj start up kulture u Hrvatskoj u funkciji razvoja gospodarstva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/135710> (25.8.2019.)

¹²⁶ Ibid.

upe. Oradian je hrvatski start-up koji je razvio globalnu platformu za mikrofinanciranje. On omogućava financiranje siromašne populacije iz nerazvijenih zemalja kojima je pristup zaduživanju u financijskim institucijama onemogućen. Cijeli softver je zasnovan na cloud tehnologiji koja ne zahtijeva tradicionalnu infrastrukturu te se na taj način smanjuju troškovi izrade i implementacije aplikacije zbog čega će i cijena ovog proizvoda biti prihvatljiva. Ulagачe u Republici Hrvatskoj je teško naći zbog toga što za sada postoji samo grupa Poslovnih anđela koji su jedini spremni ulagati u rizične projekte.¹²⁷

Gradska skupština Zagreba je 2008. godine usvojila prijedlog o osnivanju Razvojne agencije Zagreb u svrhu promicanja regionalnog razvoja. Razvojna agencija Zagreb u 2015. godini otvara svoju organizacijsku jedinicu pod imenom Plavi ured koji je ujedno prvi poduzetnički centar u Zagrebu. Odlukom skupštine svoj naziv mijenja u Zagrebački inovacijski centar. Osnovna ideja Zagrebačkog inovacijskog centra je pružanje besplatne pomoći zagrebačkim poduzetnicima i razvoja gospodarske infrastrukture Grada Zagreba. Zagrebački inovacijski centar je osnovan s namjerom da pridonosi jačanju poduzetničke potporne infrastrukture na području Grada Zagreba, a to će doprinjeti razvoju kako zagrebačkog poduzetništva i obrtništva, tako i cjelokupnog hrvatskog gospodarstva.¹²⁸

Registrirana djelatnost kojom se bavi Zagrebački inovacijski centar je savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem. Prosječan broj poslovnih prihoda u toj djelatnosti iznosio je u 2018. godini 174.845 kuna. Udio poslovnih prihoda djelatnosti u ekonomiji Republike Hrvatske iznosi 0,67%. Zagrebački inovacijski centar u 2018. godini ostvario je poslovne prihode u iznosu od 11.461.717 kuna i prema ostvarenim prihodima se nalazi na šezdesetom mjestu u djelatnosti s udjelom od 0,23%.¹²⁹

Tablica 5 Pokazatelji zaposlenosti i prosječnih plaća za Zagrebački inovacijski centar

Pokazatelji zaposlenih i prosječnih plaća	2016.	2017.	2018.	Prosječna djelatnost (2018.)
Broj zaposlenih	19	25	30	1

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ <https://www.zicer.hr/> (24.8.2019.)

¹²⁹ www.fininfo.hr (24.8.2019.)

Prosječna mjesečna bruto plaća	13.375	13.223	13.319	6.104
Prosječna mjesečna neto plaća	7.930	8.018	8.086	4.063

Izvor: Izrada autora prema podacima iz baza podataka El Koncept d.o.o., dostupno na: www.fininfo.hr (24.8.2019.)

Prikazani su podaci o pokazateljima zaposlenost i prosječnim plaćama Zagrebačkog inovacijskog centra i ukupne djelatnosti. Prema podacima dostupnim na stranicama portala Fininfo možemo vidjeti konstantan rast u broju zaposlenih. U prethodne tri godine prosječne mjesečne bruto plaće su na konstantnim razinama dok prosječne mjesečne neto plaće također bilježe konstantan porast. Kao što je vidljivo iz tablice, Zagrebački inovacijski centar je u svakom od tri nabrojena segmenta iznad prosjeka djelatnosti.

Tehnološki park Varaždin zadužen je za uspostavu inkubacijskog centra za inovativna tehnološka start-up poduzeća, uspostavu mehanizma za unapređenje postojećih tehnološki inovativnih poduzeća, poboljšanje transfera znanja s učilišta i razvojnih centara u gospodarstvo, umrežavanje poduzeća, obrazovnih institucija, razvojnih agencija i inovativnih pojedinaca te promjenu percepcije prema inovativnosti kao temelju novog gospodarstva. Stanovanje u prostorima tehnološkog parka je beneficirano. U prvoj godini se kreće od 75% beneficija pa sve do četvrte godine gdje se postigne puna tržišna cijena. Stanari imaju besplatno dvanaest sati konzultantskih usluga godišnje. Također, Tehnološki park Varaždin nudi i usluge pripreme i provođenja projekata financiranih iz domaćih fondova i fondova Europske unije, izradu poslovnih planova, investicijskih studija te pružanje konzultantskih usluga ključnih za komercijalizaciju proizvoda i usluga. Vizija tehnološkog parka je kreirati poticajni inovacijski i tehnološki ekosustav za izgradnju društvene i ekonomske dobrobiti Varaždina i regije. Glavni cilj je povećati zaposlenost, prihode i investicije u postojeća i nova inovativna poduzeća. Sljedeći ciljevi su pokretanje razvoja industrije poticanjem suradnje i umreženosti gospodarstva, akademske zajednice, poduzeća, razvojnih agencija i inovativnih pojedinaca te privlačenje i zadržavanje studenata i inovativnih pojedinaca u tehnološki inovativnom

poduzetništvo. Također, jedan od ciljeva je i promjena percepcije prema inovativnosti kao temelju novog gospodarstva.¹³⁰

Tera Tehnopolis je tehnološko-razvojni centar u Osijeku nastao kao rezultat suradnje sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, grada Osijeka i Osječko-baranjske županije. Glavna zadaća je razvitak na znanju utemeljenog gospodarstva koristeći nove i postojeće tehnologije. Tera Tehnopolis uz pomoć sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera, Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta te uz pomoć lokalne samouprave stvara uvjete za brzu i uspješnu transformaciju istraživačkih rezultata i inovacija u proizvode konkurentne na tržištu, potiče međunarodni transfer i razvoj malih i srednjih poduzeća. Područja od posebnog interesa su biotehnologija, zaštita okoliša, informatika te projekti koji poduzetnicima u regiji pružaju mogućnost za razvoj. Usluge koje nudi Tera Tehnopolis obuhvaćaju usluge inkubacije, poslovnog savjetovanja, transfere tehnologija i edukacije za poduzetnike.¹³¹

Djelatnost kojom se bavi Tera Tehnopolis odnosi se na ostalo istraživanje i eksperimentalni razvoj u prirodnim, tehničkim i tehnološkim znanostima. U 2018. godini, prosječan broj poslovnih prihoda u djelatnosti iznosio je 404.099 kuna. Tera Tehnopolis nalazi se na 46. mjestu prema ostvarenim prihodima u toj djelatnosti. U 2018. godini ostvarili su 2.596.540 kuna prihoda, što čini 0,21% ukupnih prihoda.¹³²

Tablica 6 Pokazatelji zaposlenosti i prosječnih plaća za Tera tehnopolis

Pokazatelji zaposlenih i prosječnih plaća	2016.	2017.	2018.	Prosječna djelatnost (2018.)
Broj zaposlenih	10	8	10	1
Prosječna mjesečna bruto plaća	8.244	10.550	9.989	8.337

¹³⁰ <https://www.tp-vz.hr/index.php?content=Onama> (24.8.2019.)

¹³¹ <http://portfolio.web.tera.hr/index.php/o-nama/> (24.8.2019.)

¹³² www.fininfo.hr (24.8.2019.)

Prosječna mjesečna neto plaća	4.606	6.181	6.004	5.491
-------------------------------------	-------	-------	-------	-------

Izvor: Izrada autora prema podacima iz baza podataka El Koncept d.o.o., dostupno na: www.fininfo.hr (24.8.2019.)

Kao što možemo zaključiti iz podataka navedenih u tablici, broj zaposlenih je ostao na približnoj razini tijekom promatranog razdoblja. U 2017. godini je došlo do značajnijeg povećanja prosječnih mjesečnih i bruto i neto plaća dok je u 2018. godini došlo do blagog smanjenja, no i dalje su razine prosječnih plaća veće od razina iz 2016. godine. Također, vidljiv je podatak da su u 2018. godini pokazatelji o broju zaposlenih i prosječnim mjesečnim plaćama za Tera Tehnopolis na razini iznad prosjeka industrije.

U nastavku će se dati primjer start-up poduzeća Include s ciljem kako bi se pokazalo kako su mladi poduzetnici iskoristili sve prednosti koje nude poduzetničke potporne institucije.

Include je hrvatska hardverska tvrtka sa sjedištem u Solinu. Osnovao ju je mladi poduzetnik Ivan Mrvoš. U kratkom roku Include je postao glavni proizvođač solarnih uličnih klupa. Njihov glavni proizvod, Steora pametna klupa, pruža punjenje uređaja, Wi-Fi, senzore te web nadzornu platformu za prikupljanje i analizu podataka. Zapošljavaju visokoobrazovane stručnjake, brzo rastuće su poduzeće i prisutni su na globalnoj razini. S globalnim odjekom od preko 1100 prodanih klupa na 46 različitih tržišta diljem svijeta, dio su najznačajnijih Smart City projekata te su prisutni u 260 gradova i općina na 6 kontinenta. Njihova misija je stvarati nevjerojatne tehnološke proizvode osmišljene za poboljšanje života urbanih korisnika.¹³³

Include je dio Split Tech Cityja. Split Tech City prvo je formalno udruženje splitske tehnološke zajednice u koju su uključena poduzeća, udruge i institucije, s partnerskom podrškom Splitsko-dalmatinske županije. Udruga Start-up.hr je potaknula osnivanje Split Tech Cityja koja okuplja i povezuje splitske IT stručnjake. Jedan od ključnih ciljeva im je besplatnim edukacijama, predavanjima i seminarima usmjeravati mlade prema visoko plaćenim tehnološkim zanimanjima te u suradnji s tehnološkim poduzećima stvoriti uvjete za njihov ostanak u Splitu.¹³⁴

Registrirana djelatnost poduzeća Include je proizvodnja ostale električne opreme. U 2018. godini ostvarili su poslovne prihode u iznosu od 8.881.043 kune dok im je neto dobit bila

¹³³ <https://www.include.eu/hr/about> (24.8.2019.)

¹³⁴ <https://split-techcity.com/> (24.8.2019.)

498.012 kuna. Također, u 2018. godini bilo je 28 zaposlenih s prosječnim mjesečnim neto plaćama u iznosu od 5.600 kuna. Prema svim navedenim podacima su iznad prosjeka industrije i nalaze se na 27. mjestu u industriji.¹³⁵

Da je Include brzo rastuće poduzeće govori i podatak da su u 2019. godini potpisali distribucijski ugovor s Deutsche Telekomom, jednim od najvećih globalnih pružatelja telekomunikacijskih usluga. Ugovor je potpisan za 50 globalnih tržišta. Include nastavlja i s izvoznim aktivnostima. Otvaraju se nova tržišta diljem svijeta, a neka od najznačajnijih su Francuska, Italija, Španjolska, Velika Britanija te Poljska.

4.4. Prepreke razvoja poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj

Iako su poduzetničke potporne institucije bitan čimbenik razvoja hrvatskog gospodarstva i imaju mnoštvo prednosti, također postoje i razni problemi i nedostaci s kojima se suočavaju poduzetnici pri korištenju programa koje nude poduzetničke potporne institucije. U nastavku će biti prikazani neki od glavnih problema.

Republika Hrvatska je već dugi niz godina uključena u svjetska istraživanja vezana uz poduzetničku okolinu i njen utjecaj na konkurentnost nacionalnog gospodarstva. Istraživanja ukazuju na ukorijenjenost prepreka za razvoj malih i srednjih poduzeća vezanih uz administrativne prepreke, neefikasnost pravosuđa, dugotrajne procedure registracije vlasništva, nedostatnost obrazovnih sadržaja za izgradnju poduzetničkih kompetencija na svim razinama obrazovanja te nerazvijenost neformalnih oblika financiranja pokretanja i rasta poslovnih pothvata. Višegodišnja prisutnost navedenih prepreka ukazuje na nedostatak dugoročnih strukturnih reformi potrebnih za unapređenje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.¹³⁶

Jedan od glavnih nedostataka je neravnomjerna raspoređenost poduzetničkih potpornih institucija na teritoriju Republike Hrvatske. Potporne institucije nisu ravnomjerno raspoređene po županijama. Glavna koncentracija je među županijama u kojima se nalaze najveći gradovi dok se u slabije razvijenim županijama nalazi svega nekoliko ili nijedna potporna institucija. Potrebno je osigurati dodatnu potporu poduzetničkim potpornim institucijama. Nju treba

¹³⁵ www.fininfo.hr (24.8.2019.)

¹³⁶ <http://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj/> (26.8.2019.)

usmjeriti na poboljšanje kvalitete u pružanju usluga, razvoj novih usluga te potpuno ujednačavanje dostupnosti i kvalitete usluga poduzetnicima u svim županijama.¹³⁷

Jedan od nedostataka poduzetničkih inkubatora je što većina klijenata kojima su potrebne usluge inkubatora najčešće nema potpuno formirane ideje o poslovanju svog poduzeća. Takvi poduzetnici nemaju nikakvog iskustva i njihovi projekti trebaju veliku pomoć. Poduzetnici koji već duže prakticiraju djelatnost najčešće neće pristupiti inkubatorima, jer su već stvorili potrebne veze i saznanja i imaju pristup svemu što im je potrebno za pokretanje vlastitih projekata. Također, jedan od problema je i dugo razdoblje koje je potrebno poduzećima za razvijanje u inkubatoru. Najčešće se radi o pet godina, a ponekad poduzeća i nakon pet godina nisu spremna za osamostaljivanjem. Glavna pretpostavka na kojoj se zasniva koncept inkubatora je postojanje ljudi s izvrsnim idejama koji ne dobivaju dovoljno podrške i financijskih sredstava. Time se naglašava da je društvo na gubitku ako ne prihvaća mogućnosti okoristiti se takvim dobrim projektima.¹³⁸

Prema GEM istraživanju (Global Entrepreneurship Monitor) koje se u Republici Hrvatskoj provodi od 2002. godine, Slavonija zaostaje u razvoju u odnosu na druge hrvatske regije. Jedan od razloga zašto se mala poduzeća sporo razvijaju i pojavljuju je taj što je nedovoljan broj velikih i jakih gospodarskih sustava s kojima bi se mogli povezati. Istraživanje također navodi nisku tranzicijsku stopu prelaska iz start-up faze u fazu odraslih poduzetnika koja predstavlja odnos broja odraslih poduzetnika aktivnih duže od 42 mjeseca u odnosu na broj početnika do 42 mjeseca.¹³⁹

Jedan od glavnih problema poduzetničkih potpornih institucija u Republici Hrvatskoj ogleda se u pretjeranoj koncentraciji potpornih institucija u većim gradovima. Zanimljivo je da se slabije razvijena područja i njihov potencijal ostaje neiskorišten. Time se samo još više produbljuje jaz između razvijenih i nerazvijenih regija. Nadalje, neki od glavnih problema s kojima se susreću potporne institucije su birokracija, neadekvatan sustav nacionalnih potpora i nesigurnost poslovanja. Republici Hrvatskoj nužne su strukturne reforme kojima će se rasteretiti poduzetnike te kojima će se osigurati povoljna poduzetnička klima.

¹³⁷ <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf> (26.8.2019.)

¹³⁸ Škrtić, M. et. al.: op. cit., str. 77.

¹³⁹ Bošnjak, S. (2011) Poslovni inkubatori kao generatori razvoja poduzetništva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/76452> (28.8.2019.)

5. Zaključak

U današnje vrijeme sve veće globalizacije izrazito je bitno pratiti trendove koje donosi suvremeno doba. Zbog sve veće konkurencije na tržištu poduzećima postaje teže pratiti nove promjene u ponašanju potrošača, stvaranju novih proizvoda, osvajanja novih tržišta te stvaranju novih tehnologija. Poduzetništvo postaje temeljem suvremene ekonomije i smatra se glavnim generatorom svakog nacionalnog gospodarstva. Poduzetništvo je uključeno u svaku ljudsku djelatnost te osim ekonomskih, država ima i društvenih koristi od poduzetništva.

Poduzetništvo je teško jednoznačno definirati. Brojni ekonomski teoretičari kroz povijest su se bavili proučavanjem poduzetništva i njegove uloge za cjelokupno društvo. Iako nema jedinstvene definicije može se zaključiti kako je osnovna karakteristika poduzetništva prepoznavanje prilike, stvaranje novih vrijednosti i ostvarivanje ekonomske koristi, to jest ostvarivanje što veće dobiti. Također, jedna od ključnih odrednica poduzetništva su inovacije i inovativnost. Zbog globalizacije tržišta postaju potpuno otvorena što poduzećima nudi priliku za širenjem na nova tržišta i za osvajanjem novih potrošača. Međutim, zbog sve veće konkurencije sve su više poželjni inovativni proizvodi. Kako bi poduzeća bila konkurentnija na tržištu, moraju ulagati u nove tehnologije i proizvodne procese. Povećavaju se izdaci za istraživanje i razvoj, zapošljavaju se visokoobrazovani radnici, ulaže se u kapitalno intenzivnije djelatnosti.

U Republici Hrvatskoj bitnu ulogu u razvoju nacionalnog gospodarstva imaju mala i srednja poduzeća. Mala i srednja poduzeća čine preko 99% ukupnog hrvatskog poduzetništva. Prema tome, lako je zaključiti kako su mala i srednja poduzeća ključan pokretač gospodarstva Republike Hrvatske. Također, potrebno je sve građane educirati o važnosti poduzetničkog potencijala te je potrebno ulagati u poduzetničku infrastrukturu.

Poduzetnička infrastruktura predstavlja zakonske propise, ustanove i sredstva kojima je glavna svrha pomaganje u rastu i razvoju lokalne zajednice, a samim time i cjelokupne države. Poduzetnička infrastruktura se dijeli na poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije. Regulirana je Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture, a pregled svih sudionika sadržan je u Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture koji je javno objavljen. Svrha poduzetničke infrastrukture je da potiče razvoj poduzetničkog okruženja, odnosno da pomaže razvoju jedinica lokalne i regionalne samouprave u vidu poticanja investicija, povećanja zaposlenosti, povećanju kvalitete života te da potiče brži rast poduzetništva. Kao rezultat svega

toga je i razvitak cjelokupne ekonomije te poboljšanje standarda za sve stanovnike Republike Hrvatske. Cilj ovog rada je razraditi poduzetničke potporne institucije, a osobito poduzetničke centre, znanstveno-tehnološke parkove, poduzetničke inkubatore, razvojne agencije i centre kompetencije. Zajednička karakteristika svih poduzetničkih potpornih institucija je savjetovanje, informiranje, pomaganje mladim i novoformiranim poduzećima, educiranje o poduzetništvu i vođenju poslovanja, privlačenje investicija, poticanje zapošljavanja. Potpornim institucijama se nastoji mlade poduzetnike privući u poduzetničku aktivnost kako bi ih se zadržalo da ostanu u svojoj zemlji i da svojim znanjem pomažu razvoju cjelokupnog gospodarstva.

U Republici Hrvatskoj poduzetničke potporne institucije se intenzivnije počinju razvijati tek u devedesetim godinama prošloga stoljeća. Najveća koncentracija potpornih institucija se nalazi uz najveće hrvatske gradove dok ih u područjima slabije razvijenosti ima vrlo malo ili gotovo nikako. To ukazuje na neravnomjernu teritorijalnu raspoređenost poduzetničkih potpornih institucija i to predstavlja jedan od najvećih nedostataka. Ukoliko se u budućnosti ne budu razvijala slabije razvijena područja, samo će se još više produbiti jaz između razvijenih i nerazvijenih područja. Najveći broj potpornih institucija odnosi se na razvojne agencije i poduzetničke centre dok je udio znanstveno-tehnoloških parkova nizak. Također, sve se više osnivaju studentski poduzetnički inkubatori. Njihova osnovna svrha je suradnja sveučilišta i znanstveno-istraživačkih institucija s gospodarskim sektorom. Pomoću studentskih poduzetničkih inkubatora želi se studente potaknuti na poduzetnički način razmišljanja te ih se želi pripremiti za tržište rada kako bi svoja znanja stečena na sveučilištu na najbolji način upotrijebili za pokretanje vlastitog poduzeća. Budućnost suvremenog svijeta je u pokretanju start-up poduzeća. U ovom radu kao primjer hrvatskog start-up poduzeća navedeno je poduzeće Include. To je poduzeće koje zapošljava visokoobrazovanu radnu snagu i razvijaju visokotehnološka rješenja i proizvode. Poduzetnički inkubatori pomažu takvim novoformiranim poduzećima. Pružaju im infrastrukturu, savjetodavne usluge i umrežavaju ih s potencijalnim ulagačima. Poduzetnički inkubatori predstavljaju najbolji oblik samozapošljavanja i poticanja ekonomskog razvoja države.

Popis literature:

1. Andrić, B. (2014) Startup priručnik za strateški razvoj poduzetništva, Požega
2. Aulet, B. et. al. (2015) Disciplinirano poduzetništvo: 24 koraka do uspješnog startupa, Zagreb. Mate
3. Buble, M. et. al. (2006) *Poduzetništvo: realnost sadašnjosti i izazov budućnosti*, Split: RRiF-plus
4. Bonitetni portal Fininfo, www.fininfo.hr
5. Bošnjak, S. (2011) Poslovni inkubatori kao generatori razvoja poduzetništva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/76452>
6. Brunsko, Z. (1995) Tehnološki parkovi i njihova uloga u gospodarstvu RH, ekonomska misao i praksa br.2, Dubrovnik
7. Byers, T. et. al. (2015) Tehnološko poduzetništvo: od ideje do tvrtke, Zagreb, Tehničko veleučilište
8. Čizmadija, I., Stanković, D. (2011) Poduzetnički inkubatori u edukaciji za poduzetništvo. *Učenje za poduzetništvo* (online). Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=192176
9. Drucker, P. (1985) *Inovacije i poduzetništvo*, Zagreb: Globus
10. Drucker, P. (2005) *Najvažnije o menadžmentu*, Zagreb: M.E.P. Consult
11. European Commission (2010). EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, Brussels
12. European Commission (2006) Entrepreneurship Education in Europe: Fostering Entrepreneurial Mindsets through Education and Learning, Oslo
13. European Commission (2000) European Charter for Small Enterprises, Brussels
14. Gregorić, M. et. al. (2018) Važnost inovacija i poduzetništva za ekonomski razvoj Republike Hrvatske. *Obrazovanje za poduzetništvo* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/196926>
15. Horvat, Đ. et. al. (2004) *Menadžment u malom poduzetništvu*, Zagreb: Cera Prom d.o.o.
16. Ivanković, D. et. al. (2015) Studentski poduzetnički inkubator: Institucionalna perspektiva novih početničkih pothvata. *Obrazovanje za poduzetništvo* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/149529>
17. Kolaković, M. (2006) *Poduzetništvo u ekonomiji znanja*, Zagreb: Sinergija
18. Kuvačić, N. (2005) *Poduzetnička biblija*, Split: Beretin d.o.o.
19. Leburić, A. (2004) *Profil poduzetnika u Hrvatskoj*, Split: Naklada Bošković
20. Lugović, S. (2016) Odgovorno tehnološko poduzetništvo i otvoreni sustavi inovacija. *Polytechnic and design* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/192127>

21. Nikolić, G. (2014) Razvoj start up kulture u Hrvatskoj u funkciji razvoja gospodarstva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/135710>
22. Ožanić, M. (2004), *Tehnološki park Zagreb – 10 godina razvoja*, Zagreb: Tisak More d.o.o.
23. Ries, E. (2013) *Lean startup*, Zagreb: Mate
24. Stokes, D. et. al. (2010) *Entrepreneurship*, Cengage Learning EMEA
25. Siropolis, N. C. (1995) *Menadžment malog poduzeća*, Zagreb: Mate
26. Šimunković, M. (2016) Studentski poduzetnički inkubatori kao potporna institucija za razvoj malog i srednjeg poduzetništva. *Praktični menadžment* (online). Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=252566
27. Škrtić, M. (2006) *Poduzetništvo*, Zagreb: Sinergija
28. Škrtić, M. et. al. (2011) *Poduzetništvo*, Zagreb: Sinergija
29. Škrtić, M. (2002) *Osnove poduzetništva*, Zagreb: Mikrorad d.o.o.
30. Šošić, H. (1995) *Poduzetništvo*, Zagreb: Birotehnika
31. Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture>
32. Zekić, Z. i Bukovac, B. (2008) Tehnološki parkovi-agensi poduzetničkoga razvoja hrvatskoga gospodarstva. *Ekonomska misao i praksa* (online). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/26363>
33. Žuvela, I.: Znanstveno-tehnološki parkovi; Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci, 1993.
34. Web stranica CEPOR, dostupno na: <http://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj/>
35. <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf>
36. Web stranica HAMAG-BICRO, dostupno na: <https://hamagbicro.hr/bespovratne-potpore/programi-podrske-inovacijskom-procesu/tehcro/>
37. Web stranica Include, <https://www.include.eu/hr/about>
38. Web stranica Split Tech City, <https://split-techcity.com/>
39. Web stranica Tehnološki park Varaždin, <https://www.tp-vz.hr/index.php?content=Onama>
40. Web stranica Tera tehnopolis, <http://portfolio.web.tera.hr/index.php/o-nama/>
41. Understanding research, science and technology parks: Global best practice - report of a Symposium, 2009, str. 127 - 128, dostupno na: <http://www.nap.edu/read/12546/chapter/17>
42. Web stranica Zagrebački inovacijski centar, <https://www.zicer.hr/>

Popis tablica

Tablica 1 Kriteriji za razvrstavanje poduzetnika prema Zakonu o računovodstvu	12
Tablica 2 Kriteriji za razvrstavanje poduzetnika prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva	13
Tablica 3 Udio sektora malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj	15
Tablica 4 Struktura poduzeća prema veličini, prihodima i izvozu	16
Tablica 5 Pokazatelji zaposlenosti i prosječnih plaća za Zagrebački inovacijski centar	40
Tablica 6 Pokazatelji zaposlenosti i prosječnih plaća za Tera tehnopolis	42